

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління ліквідністю банку в умовах кризи

Студентки 2 курсу 7м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Науковий керівник
канд. екон. наук

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Письмак Таїсії
Валентинівни

Еркес Олена
Євгенівна

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ	6
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ В УМОВАХ КРИЗИ НА ПРИКЛАДІ АТ «ПРИВАТБАНК»	18
2.1. Аналіз показників ліквідності АТ «Приватбанк».....	18
2.2. Дослідження інфраструктури управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи	28
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ	37
3.1. Шляхи зміцнення ліквідності банку АТ «Приватбанк».....	37
3.2. Вдосконалення інфраструктури управління ліквідністю банку.....	45
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку ринкової економіки в умовах глобалізації усіх сфер діяльності господарські відносини характеризуються досить високим рівнем невизначеності. В Україні різке погіршення конкурентоспроможності на світовому ринку спричиняють важка соціально-економічна та політична ситуація та зростання у реальному секторі економіки кризових явищ. За таких умов досить велику роль у прискоренні економічного зростання може відіграти вітчизняна банківська система через активізацію кредитування банками реального сектору економіки. Саме тому держава та суб'єкти господарювання зацікавлені у зміцненні стабільності роботи банків, у тому числі у підвищенні їх ліквідності та платоспроможності, а також мінімізації рівня ризику, який притаманний їх роботі. Проблеми, що виникають перед банком в процесі його роботи, можна вирішити лише використовуючи системний підхід до зменшення ризиків втрати ліквідності. Ліквідність є важливим показником, який показує рівень ефективності роботи банку. Банки здійснюють регулювання ліквідністю за допомогою нормативів (миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5), короткострокової ліквідності (Н6), коефіцієнта покриття ліквідністю LCR), встановлених НБУ. Головною метою регулятивних заходів щодо ліквідності банку є підтримання ліквідності та платоспроможності банку. Дослідження факторів впливу на рівень ліквідності банку показало, що зовнішні та внутрішні чинники тісно взаємопов'язані один з одним, зовнішнє середовище справляє не абиякий вплив на внутрішньобанківську ситуацію.

Рівень ліквідності є одним з основних результативних показників ефективності роботи банку. Тому управління рівнем ліквідності є надзвичайно важливим та потребує чіткого механізму його реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність управління ліквідністю банку досліджено у роботах багатьох вітчизняних та іноземних науковців. Серед них можна виділити роботи таких науковців, як: Т.

Андрушків, В. Міщенко, Ж. Довгань, Л. Сомик, В. Коваленко, В. Мороз, А. Пономарьов, Т. Пуховкіна, І. Семенча, А. Ткачова, Ю. Серик тощо. В цілому, дослідження цих науковців присвячені особливостям управління банківською ліквідністю та визначенню основних напрямків зниження ризиків втрати ліквідності. Однак, незважаючи, на значну кількість публікацій з даної тематики, недостатньо висвітленим залишається питання удосконалення механізму управління ліквідністю банків в умовах невизначеності.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методологічних основ управління ліквідністю банку в умовах кризи.

Для досягнення вказаної мети у роботі поставлено такі **завдання**:

- розглянути теоретико-методологічні основи управління ліквідністю банку;
- провести аналіз показників ліквідності АТ «Приватбанк»;
- здійснити дослідження інфраструктури управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи;
- обґрунтувати шляхи зміцнення ліквідності банку АТ «Приватбанк»;
- визначити напрямки удосконалення інфраструктури управління ліквідністю банку.

Об'єктом випускної кваліфікаційної роботи є ліквідність банку.

Предметом випускної кваліфікаційної роботи виступають теоретико-методологічні основи управління ліквідністю банку в умовах кризи.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань були використані різноманітні загальнонаукові і спеціальні методи дослідження. Робота ґрунтується на системному підході, що дало можливість розглянути сутність та особливості формування системи управління ліквідністю банку комплексно і всебічно. Методи аналізу та синтезу використовуються для визначення особливостей динаміки показників ліквідності банку АТ «Приватбанк». Структурно-функціональний метод дав змогу дослідити показники інфраструктури управління ліквідністю банку.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань банківського менеджменту та управління ліквідністю, нормативно-правові акти, зокрема інструкції НБУ, інформаційно-аналітичні і періодичні видання, матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в уточненні наукової проблеми формування теоретико-методологічних засад та науково-методичного інструментарію управління ліквідністю банку.

Практична цінність результатів дослідження. У магістерській роботі наведено пропозиції щодо підвищення якості та ефективності механізму управління ліквідністю банку.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Письмак Т. В. Теоретичні основи ліквідності банку та факторів впливу на неї //Управління діяльністю фінансових установ: зміни стереотипів; зб. наук. ст. студ. заочної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2019. – 308 с. (С.192-199)

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 57 сторінок.. В роботі представлено 11 таблиць, 13 рисунків, 3 додатки та використано 44 наукових джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

Термін «ліквідність» (від лат. Liquidus - рідкий, текучий) у буквальному значенні слова означає легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей у кошти [2].

В Інструкції НБУ "Про порядок регулювання та аналіз діяльності банків в Україні" зазначено що: "Ліквідність банку — це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів і строками й сумами виконання зобов'язань банку, а також строками й сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати)" [9]. Існують різноманітні наукові погляди щодо визначення сутності банківської ліквідності, їх досліджено у табл. 1.1

Таблиця 1.1

Теоретичні підходи до визначення змісту ліквідності банку

Автор	Сутність поняття
Грудзевич Я. В. [4]	Ліквідність банку – це зданість його відповідати по усім короткостроковим зобов'язанням
Коваленко В.В. [11]	Ліквідність є системною величиною, що характеризує зданість банку формувати відповідний рівень спроможності виконання своїх зобов'язань, зниження транзакційних витрат, пов'язаних з акумулюванням та розподілом фінансових ресурсів, їх ефективний перерозподіл між суб'єктами господарювання та сприяє загальному економічному зростанню.
Довгань Ж.О. [6]	Ліквідність банку – можливість використання коштів за розумною ціною і в необхідний момент.
Дмитрієв Є.Є. [5]	Ліквідність банку – це складна, динамічна система легкообмінюваних активів, що складається з підсистем ліквідності центрального банку, ліквідності окремих банківських інституцій та ринків (як на національному, так і міжнародному рівні).
Шелудько В.М. [30]	Ліквідність банку – це спроможність банку відповідати за своїми зобов'язаннями в термін і без втрат, тобто відображає спроможність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань перед клієнтами банку.
Козьмук Н. І. [14]	Банківська ліквідність – це здатність швидко та без зусиль, динамічно та з мінімальними витратами виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, вкладниками, державою з метою виконання покладених на неї функцій.

* складено автором за даними [4, 11, 6, 5, 30, 14]

Виходячи з проведеного дослідження, можна визначити, що ліквідність банку означає можливість банку своєчасно і повно забезпечувати виконання своїх боргових і фінансових зобов'язань перед усіма контрагентами, що визначається наявністю достатнього власного капіталу банку, оптимальним розміщенням і величиною коштів по статтях активу і пасиву балансу з урахуванням відповідних термінів.

Іншими словами, ліквідність банку базується на постійній підтримці об'єктивно необхідного співвідношення між трьома її складовими - власним капіталом банку, залученими і розміщеними ним коштами шляхом оперативного керування їхніми структурними елементами [2].

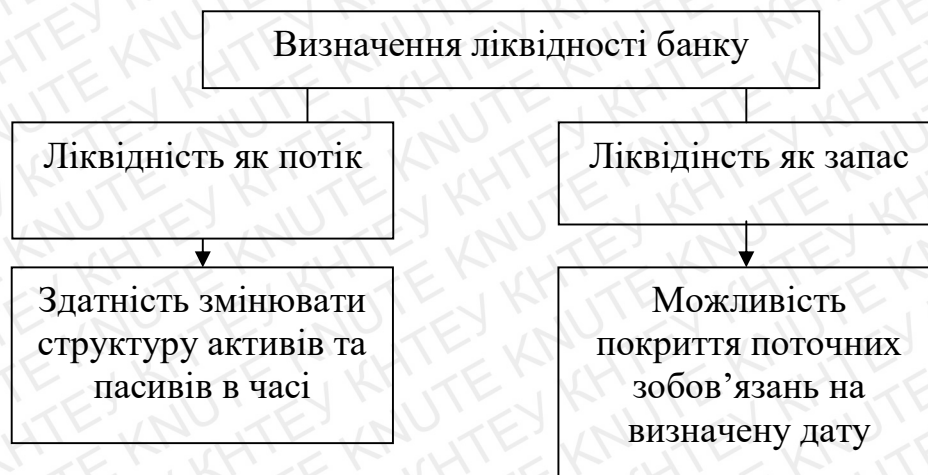

Рис. 1.1. Підходи до розуміння ліквідності банку [2]

З урахуванням цього у світовій банківській теорії і практиці ліквідність прийнято розуміти як «запас» або як «потік» (рис. 1.1). При цьому ліквідність як «запас» містить у собі визначення рівня можливості банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами у визначений конкретний момент часу шляхом зміни структури активів на користь їхніх високоліквідних статей за рахунок наявних у цій області невикористаних резервів.

Ліквідність як «потік» аналізується з погляду динаміки, що припускає оцінку спроможності банку протягом визначеного періоду часу змінювати сформований несприятливий рівень ліквідності або запобігати погіршенню

досягнутого, об'єктивно необхідного рівня ліквідності (зберігати його) за рахунок ефективного управління відповідними статтями активів і пасивів, залучення додаткових позикових коштів, підвищення фінансової стійкості банку шляхом зростання доходів.

Таким чином, кожний банк повинний самостійно забезпечувати підтримку своєї ліквідності на заданому рівні на основі як аналізу її стану, що складається на конкретні періоди часу, так і прогнозування результатів діяльності і проведення в наступному науково обгрунтованої економічної політики в області формування статутного капіталу, фондів спеціального призначення і резервів, залучення позикових коштів сторонніх організацій, здійснення активних кредитних операцій [3].

Крім того, діяльність комерційних банків, що виступають посередниками між тими, хто має у своєму розпорядженні кошти у виді заощаджень, і тими, хто в них потребує, полягає в тому, щоб раціонально залучати ці кошти і надавати їх у позичку або інвестувати по більш високих ставках для забезпечення загальної прибутковості, у тому числі одержання прибутку.

Для здійснення операційної діяльності, пов'язаної з залученням коштів і їхнього розміщення в умовах ринкової невизначеності майбутніх попиту і надходжень наявних коштів за визначений період, банку потрібні кошти в їхній ліквідній формі, тобто такі активи, що могли б бути легко і швидко перетворені в готівку з невеликим ризиком втрат або взагалі без нього [14].

Таким чином, *ліквідність* банку - це можливість використовувати його активи в якості наявних коштів або швидко перетворювати їх в такі .

Банк вважається ліквідним, якщо суми його наявних коштів і інших ліквідних активів, а також можливості швидко мобілізувати кошти з інших джерел достатні для своєчасного погашення боргових і фінансових зобов'язань. Крім того, ліквідний резерв необхідний для задоволення практично будь-яких непередбачених фінансових потреб: укладання вигідних угод по кредиті або

інвестуванню; на компенсування сезонних і непередбачених коливань попиту на кредит, поповнення коштів при несподіваному вилученні внесків і т.д [4].

У вітчизняній економічній літературі, на відміну від сталої міжнародної банківської термінології, часом поєднуються два поняття - ліквідність балансу банку і платоспроможність останнього, що в наступному призводить до ототожнення методів і засобів підтримки ліквідності і платоспроможності кредитних інститутів. Якщо перше в більшому ступені справа самого банку і він самостійно вибирає в конкретних умовах ті або інші засоби підтримки своєї ліквідності на рівні встановлених норм, то друге, як правило, відноситься до функцій держави в особі Центрального банку [15].

Таким чином, формування передумов ліквідності банку передбачає його можливість швидко мобілізувати кошти з різних джерел, що дає змогу виконувати банку свої зобов'язання. Необхідно підкреслити, що з метою підтримки своєї стабільності банк повинний мати визначений ліквідний резерв для виконання непередбачених зобов'язань, появ яких може бути викликана зміною стану грошового ринку, фінансового положення клієнта або банку партнера. Можливість швидкого перетворення активів банку в грошову форму для виконання його зобов'язань визначається рядом чинників, серед яких вирішальним є відповідність термінів розміщення коштів термінам залучення ресурсів. Інакше кажучи, який пасив по терміну, таким повинний бути й актив; тоді забезпечується рівновага в балансі між сумою і терміном вивільнення коштів по активу в грошовій формі і сумою і терміном майбутнього платежу по зобов'язаннях банку (рис. 1.2).

На ліквідність балансу банку впливає структура його активів: чим більше частка першокласних ліквідних коштів у загальній сумі активів, тим вище ліквідність банку. Активи банку за ступенем їх ліквідності можна розділити на три групи: 1. Ліквідні кошти, що знаходяться в негайній готовності, або першокласні ліквідного засоби [19]. У їхньому числі - каса, засоби на коррахунку, першокласні векселя і державні цінні папери. 2. Ліквідні засоби в розпорядженні банку, що можуть бути перетворені в кошти. Мова йде

про кредити й інші платежі на користь банку з термінами виконання в найближчі 30 днів, умовно реалізованих цінних паперах, зареєстрованих на біржі (як і участь в інших підприємствах і банках), і інших цінностях (включаючи нематеріальні активи). 3. Неліквідні активи - це прострочені кредити і ненадійні борги, будинки і спорудження, що належать банку і відносяться до основних фондів [19].

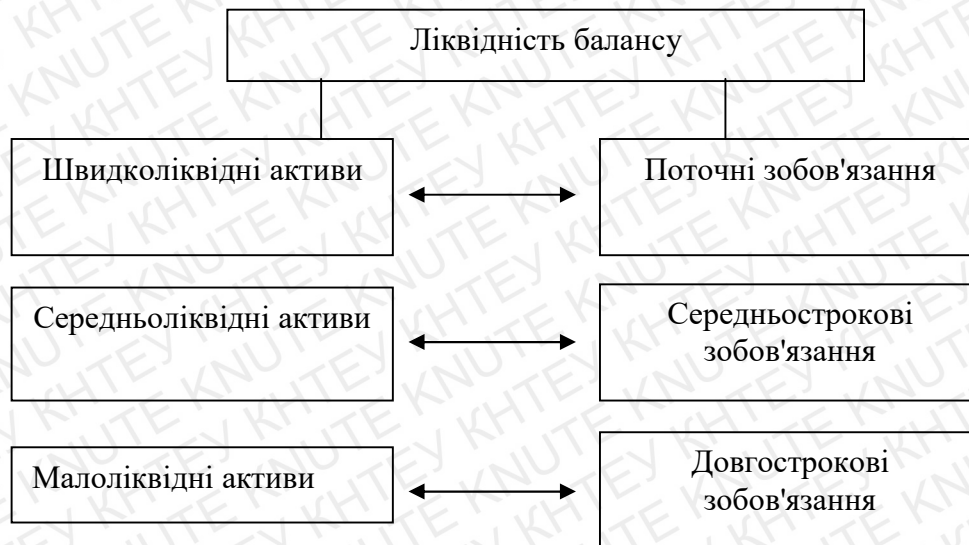

Рис. 1.2. Структура балансу банку з точки зору ліквідності [19]

У міжнародній банківській практиці самою ліквідною частиною активів вважається касова готівка, під якою розуміються не тільки гроші в касі, але і кошти, що знаходяться на поточному рахунку даного кредитного інституту в Центральному банку. Ліквідними статтями в країнах ринкової економіки вважають першокласні короткострокові комерційні векселя, що банк може переформити у Центральному банку, цінні папери, гарантовані державою. Менше ліквідними є банківські інвестиції в довгострокові цінні папери, тому що їхня реалізація за короткий термін не завжди можлива. Як малоліквідні активи розглядаються довгострокові позички і вкладення в нерухомість [4].

Крім того, ліквідність банку залежить від ступеня ризику окремих активних операцій: чим більша частка високоризикових активів у балансі банку, тим нижче його ліквідність. Так, у сформованій практиці до надійних

активів прийнято відносити наявні кошти, а до високоризикових - довгострокові вкладення банків. Ступінь кредитоспроможності позичальників банку робить істотний вплив на своєчасне повернення позичок і тим самим на ліквідність балансу банку: чим більше частка високоризикових кредитів у кредитному портфелі банку, тим нижча його ліквідність. Ліквідність залежить також від структури пасивів балансу. Якщо по вкладах до запитання вкладники можуть мати бажання отримати гроші в будь-який момент, то строкові вклади знаходяться в розпорядженні банку більш-менш тривалий період і отже, за інших рівних умов підвищення питомої ваги вкладів до запитання і зниження, частки строкових вкладів знижує банківську ліквідність. Надійність депозитів і позик, отриманих банком від інших кредитних установ, також впливає на рівень ліквідності балансу [8].

Ліквідність балансу банку оцінюється за допомогою розрахунку спеціальних показників, що відбивають співвідношення активів і пасивів, структуру активів. У міжнародній банківській практиці частіше усього в цих цілях використовуються коефіцієнти ліквідності. Останні являють собою співвідношення різноманітних статей активу балансу кредитної установи з визначеними статтями пасиву або, навпаки, пасивів з активами. Показники ліквідності в різних країнах мають різноманітні назви, неоднакові методики їхнього розрахунку, що пов'язано зі сформованою практикою управління ресурсною базою банків і залежать від спеціалізації і величини банків, кредитної політики та інших чинників. Звичайно для оцінки ліквідності застосовуються коефіцієнти короткострокової і середньострокової ліквідності. Вони обчислюються як відношення короткострокових ліквідних активів або середньострокових активів до відповідних по термінах пасивам. У ряді країн ринкової економіки банки зобов'язані підтримувати коефіцієнти ліквідності не нижче визначеного рівня, названого нормою ліквідності [21].

Рівень ліквідності є одним з показників, який характеризує фінансовий стан банку та ефективність його діяльності. Для оцінки рівня ліквідності

застосовують нормативи ліквідності, які показують здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань.

Нормативи ліквідності – економічні нормативи, які встановлює Національний банк України з метою контролю за станом ліквідності банків: поточної ліквідності (Н5), короткострокової ліквідності (Н6), коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) [9].

Визначення та розрахунок нормативів ліквідності наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Нормативи ліквідності

Норматив	Визначення	Розрахунок	Граничне значення
Короткострокова ліквідність (Н5)	Цей норматив характеризує мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця	$H5 = A / Z_{\Pi} \cdot 100\%$ співвідношення активів з кінцевим строком погашення до 31 дня до зобов'язань банку з кінцевим строком погашення до 31 дня [40]	$\geq 40\%$ (скасований з 2 вересня 2019 р)
Короткострокова ліквідність (Н6)	Цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року..	$H6 = A_{\text{Л}} / Z_1 \cdot 100\%$ співвідношення ліквідних активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року [40]	$\geq 60\%$
Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCR _{вв}), національній валюті (LCR _{нв}) та в іноземній валюті (LCR _{ів})	норматив ліквідності, який установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію (далі - чистий очікуваний відплив грошових коштів).	$LCR = A_{\text{Л}} / BK_1 \cdot 100\%$ де $A_{\text{Л}}$ – високоякісні ліквідні активи; BK_1 – чистий очікуваний відтік грошових коштів. [6] $LCR_{\text{вв}} = A_{\text{Лвв}} / BK_{\text{вв}} \cdot 100\%$ $BK_{\text{вв}}$ – відтоки - (менше із двох значень: надходження або 75% відтоків) $LCR_{\text{нв}} = A_{\text{Лнв}} / BK_{\text{нв}} \cdot 100\%$ $BK_{\text{нв}}$ - відтоки _{нв} - (менше із двох значень: надходження _{нв} або 75% відтоків _{нв}) $LCR_{\text{ів}} = A_{\text{Лів}} / BK_{\text{ів}} \cdot 100\%$ $BK_{\text{ів}}$ - відтоки _{ів} - (менше із двох значень: надходження _{ів} або 75% відтоків _{ів}).	$\geq 90\%$ (починаючи з 1 червня 2019 р); $\geq 100\%$ (починаючи з 1 грудня 2019 року) [26]

* складено автором за даними [6, 40, 26]

Критичні значення нормативів наведені в таблиці 1.2 призначені для універсальних банків. Для вузькопрофільних банків (ощадних, іпотечних, розрахункових) встановлюються спеціальні (підвищені) значення нормативів. Це пов'язано насамперед з концентрацією відповідних ризиків. З метою підтримки фінансової стабільності та підвищення стійкості банківської системи до можливих шоків ліквідності Правління НБУ запровадило новий норматив для українських банків – коефіцієнт покриття ліквідністю або LCR (англ. Liquidity Coverage Ratio) та коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR (Net Stable Funding Ratio) ще в розробці [9].

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) - норматив ліквідності, який установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію (далі - чистий очікуваний відплив грошових коштів) [9].

NSFR установлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування банку для задоволення фінансових потреб протягом року як під час нормальних, так і стресових умов. Даний норматив орієнтований на горизонт одного року. Головна його мета - створити стимули для банків збільшувати терміновість пасивів, щоб довгі кредити не фінансувалися за рахунок коротких депозитів [36]. Тестовий період розрахунку NSFR заплановано від початку 2020 року. Розробка методики розрахунку NSFR триває до кінця 3 кв. 2019 року [38].

Банк розраховує коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) щодня як співвідношення високоякісних ліквідних активів до чистого очікуваного відпливу грошових коштів. Банк відносить до високоякісних ліквідних активів активи, що відповідають характеристикам та вимогам, установленим Національним банком. Банк розраховує чистий очікуваний відплив грошових коштів як різницю сукупних очікуваних відпливів і сукупних очікуваних надходжень грошових коштів. Сукупні очікувані надходження приймаються в розмірі не більше ніж 75 відсотків сукупних очікуваних відпливів [9].

Банк визначає очікувані відпливи та очікувані надходження грошових коштів із застосуванням коефіцієнтів очікуваних відпливів та очікуваних надходжень, установлених Національним банком на основі стрес-сценарію. Нормативні значення коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCR_{BV}) та в іноземній валюті (LCR_{IB}) мають бути не менші ніж: 90 відсотків - починаючи з 01 червня 2019 року; 100 відсотків - починаючи з 01 грудня 2019 року [9].

Критичний огляд наукових підходів [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11] дозволив визначити перелік основних внутрішніх показників оцінки ліквідності банку (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Показники оцінювання ліквідності банку

№	Назва показника	Алгоритм розрахунку	Регулятивне значення
1	Миттєва ліквідність	[Кошти в касі + Кошти на рахунках + Кошти на інших коррахунках] / Зобов'язання за поточними рахунками	Не менше 20%
2	Ліквідність по термінових зобов'язаннях	Активи первинної та вторинної ліквідності терміном погашення до 30 днів / Зобов'язання з терміном погашення до 30 днів	Не менше 20%
3	Загальна ліквідність	Ліквідні активи терміном погашення до 1 року / Зобов'язання з терміном погашення до 1 року	Не менше 60%

*побудовано автором за даними [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11]

Отже, в цілому ліквідність банку визначається як здатність до трансформації активів банку, можливості їх перетворення з однієї форми в іншу. Ліквідність банку залежить від якості банківських активів, яка, в свою чергу, виражена такими показниками, як структура активів за ступенем ліквідності, ризикованість, дохідність, відповідність активів і пасивів за строками. Ліквідність банку є запорукою його стійкості, оскільки банк, який володіє достатнім рівнем ліквідності, може з мінімальними затратами для себе

виконувати свої функції. Повсякденна робота банку по управлінню ліквідністю спрямована на самозбереження банку, умовою якого виступає безперебійне виконання зобов'язань перед клієнтами. З організаційної точки зору вона припускає дотримання співвідношень окремих груп і статей пасивів і активів балансу, зафіксованих у визначених показниках.

Суть банківського управління ліквідністю полягає в ефективному поєднанні протилежних вимог загальної і специфічної ліквідності. Цільова функція управління ліквідністю банком полягає в максимізації прибутку при обов'язковому дотриманні встановлюваних і обумовлених самим банком економічних нормативів [11].

Система управління ліквідністю в українських банках найчастіше передбачає існування трьох рівнів:

- стратегічне управління ліквідністю здійснюється шляхом розробки фінансового плану на поточний рік у частині структури депозитної бази та рівня дохідних активів;
- тактичне управління ліквідністю, що здійснюється Комітетом управління активами та пасивами. На нарадах якого аналізується поточний стан ліквідності банку, структура активів та пасивів за строками до погашення, сталість залишків на поточних рахунках клієнтів, ситуація на фінансових ринках та її вплив на ліквідність банку;
- оперативний менеджмент ліквідності здійснюється щоденно управлінням ризиків шляхом приведення у відповідність поточних виплат та надходжень банку, визначення щоденної потреби в ліквідних коштах та вибір раціональних джерел їх поповнення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [10].

Так можна виділити основні методи управління ліквідністю:

- контроль за дотриманням обов'язкових нормативів ліквідності;
- визначення планового періоду дія оцінювання потреб ліквідності;
- розподіл планового періоду на інтервали згідно з термінами виконання активів та зобов'язань;

- групування активів і пасивів банку за термінами;
- прогнозування обсягів та строків проведення активних і пасивних операцій банку в межах обраного періоду;
- обчислення розриву ліквідності (фактичного та прогнозованого) у кожному із зафіксованих інтервалів;
- обчислення сукупного (кумулятивного) розриву ліквідності протягом планового періоду;
- складання плану дій у разі виникнення дефіциту або позитивного сальдо ліквідності;
- моніторинг ліквідної позиції банку [8].

Ефективна система управління ліквідністю має постійно забезпечувати достатній рівень ліквідності за мінімальних витрат, тому набуває важливого значення застосовуваний банком інструментарій управління ліквідністю, зокрема методи оцінювання потреби в ліквідних коштах, доступність джерел їх поповнення для кожного банку, стратегії управління ліквідною позицією. Отже, у цій ситуації актуальним є питання управління ризиком ліквідності.

Надмірна ліквідність породжує дилему «ліквідність – прибутковість», адже найбільш ліквідні активи не генерують доходів. Якщо фактична ліквідність значно перевищує необхідний рівень або встановлені нормативи, то діяльність банку негативно оцінюється акціонерами з погляду не повністю використаних можливостей для отримання прибутку [11]. Імовірність настання ситуації невідповідності між попитом і пропозицією ліквідних коштів називають ризиком незбалансованої ліквідності. Очевидно, що ризик ліквідності майже завжди супроводжує банківську діяльність.

Управління ліквідністю спрямоване на досягнення достатнього рівня ліквідних активів та підтримку диверсифікованої ресурсної бази, а також на дотримання банківського законодавства та нормативно-правових актів щодо управління ризиком ліквідності [8].

З огляду на винятково важливу роль ліквідності в життєдіяльності банків та підтримці рівноваги банківської системи в цілому в багатьох країнах

органами банківського нагляду та законодавством передбачено встановлення норм ліквідності. Банки зобов'язані підтримувати показники ліквідності не нижчими від певного рівня (норми), що визначається з урахуванням нагромадженого досвіду та конкретних економічних умов у країні. Такий метод спрямований насамперед на здійснення контролюючої функції за станом ліквідності комерційних банків, але іноді спонукає керівництво банків до послаблення уваги до даної проблеми і сприйняття її не як власної, а такої, що може бути вирішена через втручання центрального банку і надання стабілізаційних кредитів [22].

Таким чином, ліквідність надзвичайно важлива для банків, як складова фінансової стійкості. Кожен банк для забезпечення своєї стабільності має бути впевненим, що у будь-який момент зможе задовольнити потреби своїх кредиторів і позичальників. Для цього йому потрібно підтримувати відповідність між активними та пасивними статтями балансу, між строками повернення кредитів та строками закінчення депозитів. Усі ці процеси включає система управління ліквідністю банку. Стабільне функціонування та подальший розвиток банків залежить від здатності банку організувати ефективно регулювання та управління ліквідністю. Від належного управління ліквідністю залежить не лише спроможність банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями, але і задовольняти існуючий попит на ресурси для здійснення активних операцій. Крім того, дотримання встановлених вимог ліквідності є основним свідченням надійності банківських установ, а, отже, і їх ділової репутації.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ В УМОВАХ КРИЗИ НА ПРИКЛАДІ АТ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Аналіз показників ліквідності АТ «Приватбанк»

АТ «ПриватБанк» є лідером банківського ринку країни. За даними дослідження GFK Ukraine наприкінці 2018 року банк обслуговував 53,4% від загальної кількості фізичних осіб, які є клієнтами банківської системи, та 57,4% від загальної кількості клієнтів-юридичних осіб [36].

ПриватБанк є одним з найбільш інноваційних банків світу. Наприклад, понад десять років назад банк став одним із перших у світі, що почав використовувати одноразові SMS-паролі. До останніх інновацій, які отримали визнання по всьому світі, належать такі продукти, як платіжний міні-термінал, вхід в Інтернет-банкінг через QR-код, онлайн-інкасація, а також десятки різноманітних мобільних додатків [36].

Банк здійснює основну частину своєї діяльності в Україні. Економіці України властиві певні характеристики, які ставлять під загрозу її стабільність в довгостроковій перспективі. Такі характеристики включають, але не обмежуються, відносно низьким рівнем ліквідності на ринках капіталу та дефіцитом балансу державних фінансів та зовнішньої торгівлі. На сьогодні АТ «Приватбанк» є державним та системоутворюючим банком.

Для якісного аналізу ліквідності необхідно детально розглянути активи, капітал, прибуток та зобов'язання АТ «Приватбанк».

Таблиця 2.1

Балансові показники АТ «Приватбанк» 2015-2019 (9міс.) рр. (млн. грн)

Показники	на дату:					Темп приросту (+/-), %			
	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	30.09. 2019	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2019 (9міс) / 2018
Активи	258611	179761	253675	278048	284312	-30.5	-29.1	-8.8	-2.2
Зобов'язання	231101	206109	230056	246585	237116	-10.8	11.6	7.2	-3.8
Капітал	27510	26348	23619	31464	47196	-4.2	-10.4	33.2	50
Чистий прибуток	238	(176238)	6111	12798	27427	73.9	-96.5	109.4	114.3

*складено автором за даними фінансової звітності банку [41]

У 2016 р. балансові показники банку АТ «Приватбанк» суттєво зменшились. Починаючи з 2017 р. активи зросли за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів та за рахунок зростання інвестицій в цінні папери. В порівнянні з 2016 р. у 2018 році значно зросли кредити та аванси клієнтам. Зобов'язання у свою чергу в 2017 р. збільшились на 11.6% за рахунок коштів клієнтів, підвищення даного показника продовжилось у 2018 р. Капітал банку за досліджуваний період зріс за рахунок акціонерного капіталу який становив у 2018 р. 206060 млн. грн., тоді як у 2016 р. він становив 50695 млн. грн. Чистий прибуток у 2018 р. зріс за рахунок процентних доходів порівняно з 2017 р. на 109.4%. У 2016 р. збиток банку склав 176238 млн. грн. Чистий прибуток у 2018 р. зріс за рахунок процентних доходів порівняно з 2017 р. на 109.4%.

За 3 квартали 2019 р. спостерігається тенденція зростання показників активу, капіталу та прибутку, а зобов'язання зменшились на 3.8%.

Проведемо дослідження основних показників ліквідності банку АТ «Приватбанк» виходячи з розрахунку коефіцієнтів ліквідності. Розрахунки було проведено за даними фінансової звітності банку (див. Додаток А) [35].

Для аналізу ліквідності банку АТ «Приватбанк» необхідно спочатку згрупувати активи банку за групами ліквідності, так як це показано у табл. 2.1. Як свідчать результати проведених розрахунків, у 2015-2016 рр. темп приросту

активів скоротився на 30,5% переважно за рахунок зменшення обсягу середньоліквідних активів на 82,8%.

Таблиця 2.2

Групування активів АТ «Приватбанк» за групами ліквідності у 2015-2019 (9міс.) рр. (млн. грн)

Поділ активів за групами ліквідності	на дату:					Темп приросту (+/-), %			
	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	30.09. 2019	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2019 (9міс) / 2018
Високоліквідні активи	29184	30159	28199	27360	35787	3,3	-6,5	-3,0	30,8
Середньоліквідні активи	189314	32616	38335	50140	58427	-82,8	17,5	30,8	16,5
Слабколіквідні активи	40113	117006	187141	200545	190098	191,7	59,9	7,2	-5,2
Разом активи	258611	179781	253675	278045	284312	-30,5	41,1	9,6	2,3

*складено автором за даними фінансової звітності банку [41]

**високоліквідні активи – грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви; середньоліквідні активи – кредити та аванси клієнтам; слабколіквідні активи – решта статей активів банку (зі звітності банку)

У 2016-2017 рр. обсяг активів банку АТ «Приватбанк» збільшився на 41,1%, в тому числі відбулося скорочення високоліквідних активів на 6,5%. За цей період зросли обсяги середньоліквідних активів на 17,5% та обсяги слабколіквідних активів на 59,9%. Зростання слабколіквідних активів відбувалося переважно за рахунок збільшення інвестицій банку у фінансові інструменти, в т.ч. похідні цінні папери.

У 2017-2018 роках обсяг активів банку АТ «Приватбанк» збільшився на 9,6%, в тому числі відбулося скорочення високоліквідних активів на 3,0%. Зросли обсяги середньоліквідних активів на 30,8% та обсяги слабколіквідних активів на 7,2%. Відповідно до тенденцій 2017-го року, у 2018 році зростання слабколіквідних активів відбувалося переважно за рахунок збільшення інвестицій банку у фінансові інструменти, в т.ч. похідні цінні папери.

Упродовж 9 місяців 2019 року відбулося зростання обсягу активів АТ «Приватбанк» на 2,3%, в т.ч. високоліквідні активи за цей період збільшилися на

30,8%, середньоліквідні активи – на 16,5%, а слабколіквідні активи скоротилися на 5,2%.

Структуру активів банку за рівнем ліквідності наведено на рис. 2.1.

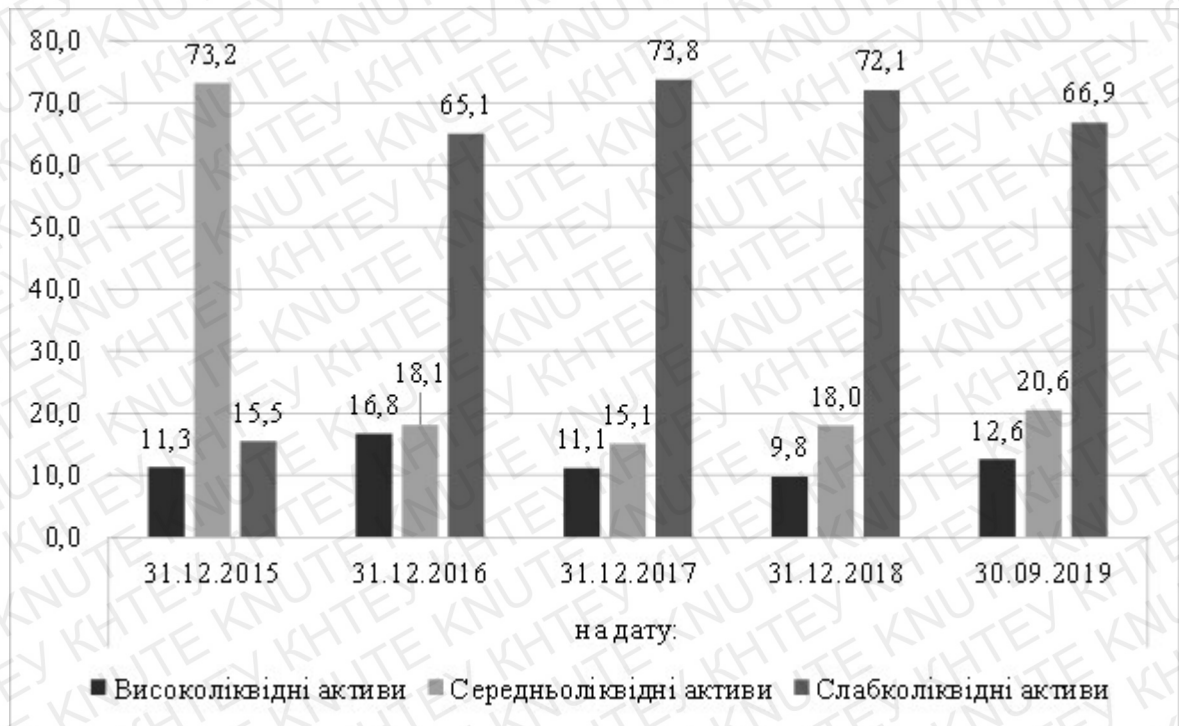

Рис. 2.1. Структура активів АТ «Приватбанк» за групами ліквідності у 2015-2019 (9 міс), рр., % [41]

Як свідчать дані рис. 2.1, у 2016-2018 рр. в загальній структурі активів банку переважала частка слабколіквідних активів, на яку припадало 65-72%. негативною тенденцією протягом усього досліджуваного періоду можна відмітити скорочення частки високоліквідних активів банку. Так, у 2016 році високоліквідні активи становили 16,8%, у 2017 році – 11,1%, у 2018 році – 9,8%, у 2019 році – 12,6%.

Надалі пропонується розрахувати нормативи ліквідності для АТ «Приватбанк» та порівняти фактичні їх значення з вимогами НБУ (табл. 2.2).

Таблиця 2.3

Оцінка нормативів ліквідності АТ «Приватбанк»

Норматив	Граничне значення	на дату:					Темп приросту (+/-), %			
		31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	30.09.2019	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2019 (9міс) / 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	>20%	37.83	63.52	32.47	43.46	46.34	+67.9	-48.88	+33.84	+6,62
Норматив поточної ліквідності (Н5)	>40%	46.86	146.13	155,54	141.98	134,73	+211,84	+6.43	-8.71	-5.1
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	>60%	75.68	76.07	99.76	97.74	94.83	+0.51	+31.14	-2.02	-2.97

*складено автором за офіційними даними [23]

Як свідчать наведені у табл. 2.3 дані, значення показників ліквідності досліджуваного банку перевищували граничні значення, встановлені НБУ. Відбулося зростання нормативів ліквідності у 2016 році за рахунок того, що у момент націоналізації забезпеченість банку ліквідністю підсилив НБУ надавши кредит рефінансування. У 2017 році норматив миттєвої ліквідності (Н4) зменшився на 48.8%, норматив поточної ліквідності (Н5) збільшився на 6.4%, норматив короткострокової ліквідності (Н6) збільшився на 31.1%, таким чином нормативи перевищували граничні значення встановлені НБУ, Отже, банк був дуже добре забезпечений ліквідністю протягом 2017 року. Не зважаючи на незначне зменшення нормативу поточної ліквідності на 8.7% та нормативу короткострокової ліквідності на 2.02% у 2018 році АТ «Приватбанк» був забезпечений ліквідністю протягом року. За 9 місяців 2019 року банк продемонстрував спадну динаміку показників, але вони перевищують граничні значення.

Також наведемо офіційні дані нормативу LCR за 2019 (10 міс), відповідно до методики НБУ, яку було описано в теоретичній частині. Для оцінки даного

показника було взято показники фінансової звітності банку. Результати наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінка нормативу ліквідності LCR для АТ «Приватбанк» за 2019 р.*

	Норматив	LCR _{ВВ} , Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами	Граничне значення	LCR _{ІВ} , Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті	Граничне значення
на дату:	01.02.2019	237.90	не менше 80 %	89.30	не менше 50 %
	01.03.2019	227.21	не менше 80 %	68.98	не менше 50 %
	01.04.2019	234.15	не менше 80 %	101,26	не менше 50 %
	01.05.2019	231.64	не менше 80 %	91.48	не менше 50 %
	01.06.2019	176.13	не менше 80 %	128.67	не менше 50 %
	01.07.2019	182.16	не менше 90 %	190.60	не менше 90 %
	01.08.2019	200.73	не менше 90 %	225.00	не менше 90 %
	01.09.2019	206.69	не менше 90 %	201.11	не менше 90 %
	01.10.2019	208.92	не менше 90 %	162.97	не менше 90 %
	01.11.2019	218.68	не менше 90 %	207.20	не менше 90 %

*дані за 2015-2018 рр. не беруться, оскільки LCR розраховується, починаючи з 2019 р.

** складено автором за офіційними даними [23]

Як свідчать дані табл. 2.4, в цілому за 10 місяців значення LCR для банку АТ «Приватбанк» значно перевищує мінімальне значення нормативу, що свідчить про виконання банком вимоги даного нормативу. Порівняння фактичного та граничного значення показника LCR_{ВВ} наведено на рис. 2.2.

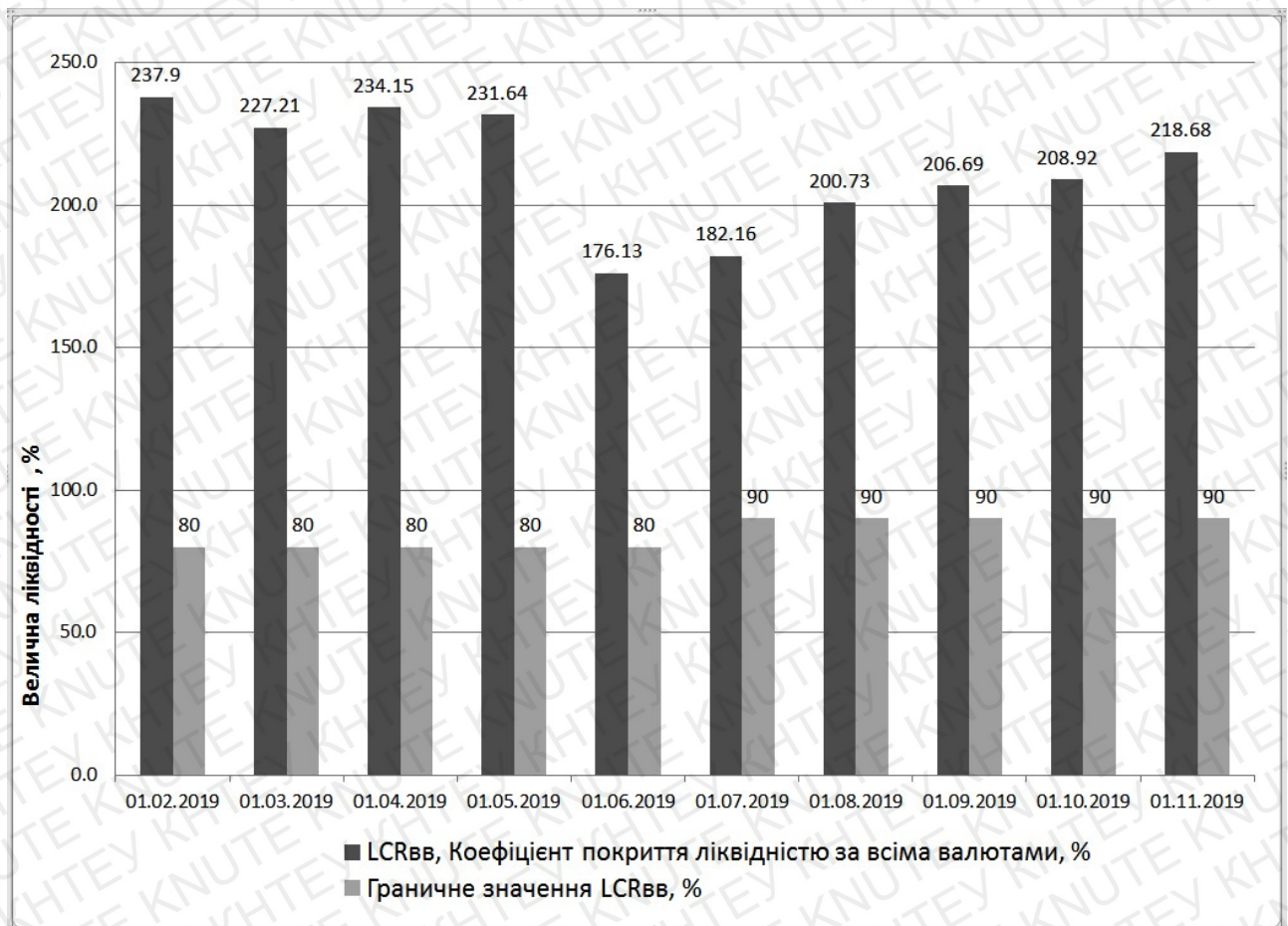

Рис. 2.2. Динаміка показника LCR_{вв} (фактичне та нормативне значення) АТ «Приватбанк» за 2019 р.(11 міс.), % [23]

Варто відмітити, що граничне мінімальне значення LCR_{вв} для банків було визначено в Постанові Правління НБУ № 13 "Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) від 15 лютого 2018 року [25] лише з кінця 2018 року на рівні 80%. З 01.06.2019 року мінімальне значення LCR становить 90%, з 01.12.2019р. – 100%. Можна побачити, що розрахункове значення LCR_{вв} банку АТ «Приватбанк» у 2019 р. було не нижчим за його регламентоване мінімальне допустиме значення. Порівняння фактичного та граничного значення показника LCR_{вв} наведено на рис. 2.3.

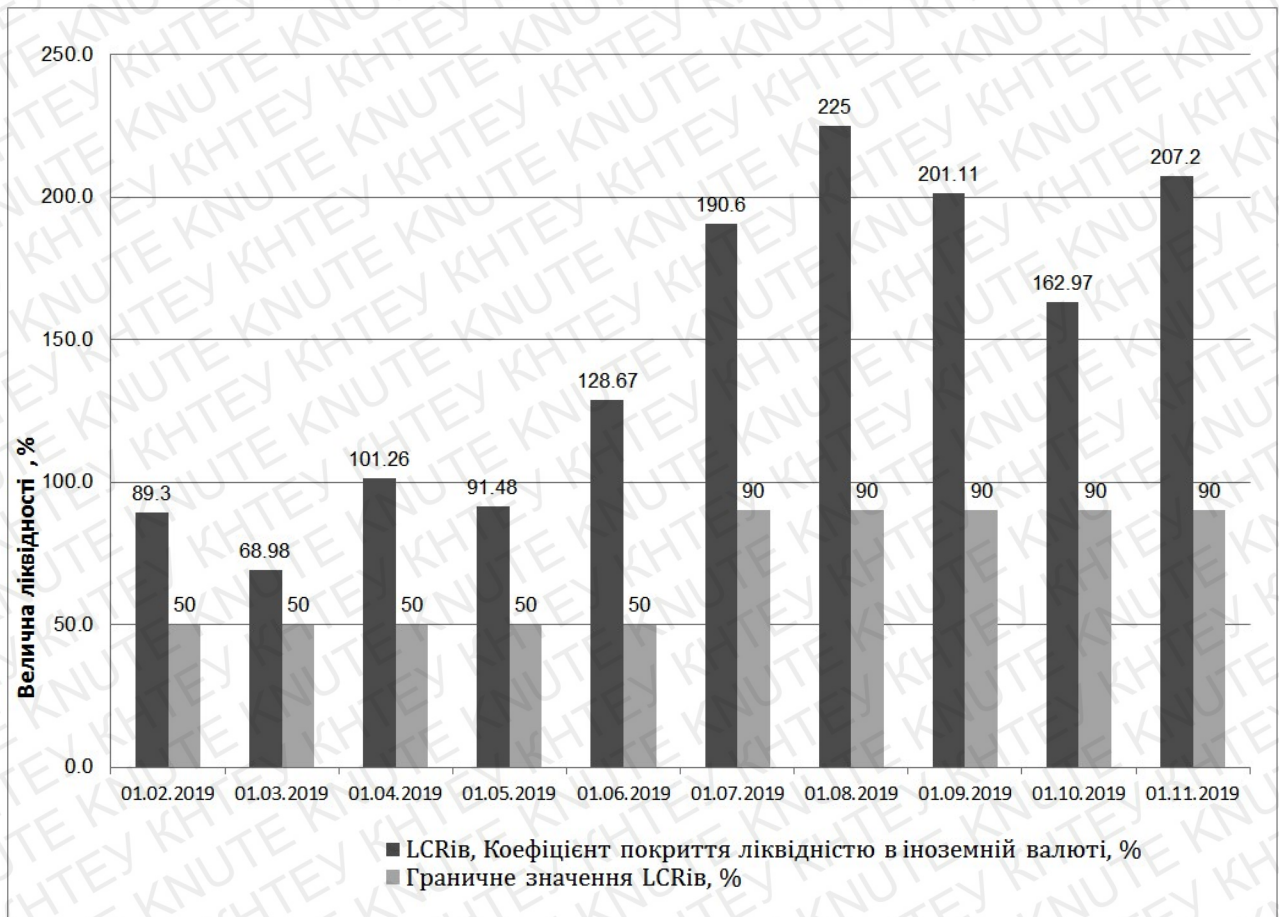

Рис. 2.3. Динаміка показника LCR_{IB} (фактичне та нормативне значення) АТ «Приватбанк» за 2019 р.(11 міс.), % [23]

Граничне мінімальне значення LCR_{IB} для банків було визначено в Постанові Правління НБУ № 13 "Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) від 15 лютого 2018 року [25] лише з кінця 2018 року на рівні 50%. З 01.06.2019 року мінімальне значення LCR_{IB} становить 90%, з 01.12.2019р. – 100%. Розрахункове значення LCR_{IB} банку АТ «Приватбанк» у 2019 р. було не нижчим за його регламентоване мінімально допустиме значення.

Доповнюючи наведені вище результати розрахунків, варто також здійснити оцінку показників ліквідності банку, виходячи з методик, які описані в спеціальній літературі. Зокрема, наведемо приклади розрахунку коефіцієнтів ліквідності банку.

Для банку АТ «Приватбанк» значення коефіцієнта миттєвої ліквідності буде наступним:

$$К_{ML}_{31.12.2015} = (29184) / 231101 \cdot 100\% = 12,6\%$$

$$K_{ML31.12.2016} = 30159 / 206109 \cdot 100\% = 14,6\%$$

$$K_{ML31.12.2017} = 25296 / 230056 \cdot 100\% = 11,0\%$$

$$K_{ML31.12.2018} = 27360 / 246584 \cdot 100\% = 11,9\%$$

$$K_{ML30.09.2019} = (3578) / 237116 \cdot 100\% = 15,1\%$$

Цей коефіцієнт дозволяє зробити висновок про те, як швидко АТ «Приватбанк» може здійснити платежі по їхніх платіжних дорученнях. За даною методикою коефіцієнт миттєвої ліквідності кмл, що перевищує 10% (по інших методиках - не менше 20%), спроможний гарантувати своєчасність здійснення банком платежів по поточних зобов'язаннях. Допустимим є діапазон від 10% до 20%. Критичне значення - 10% [12]. В нашому випадку значення коефіцієнта миттєвої ліквідності знаходиться біля критичної відмітки.

Коефіцієнту ліквідності по термінових зобов'язаннях показує, яка частина термінових зобов'язань гарантовано може бути погашена у випадку призупинення банком проведення операцій:

$$K_{ЛПТ31.12.2015} = 189314 / 177974 \cdot 100\% = 106,4\%$$

$$K_{ЛПТ31.12.2016} = 32616 / 180656 \cdot 100\% = 18,0\%$$

$$K_{ЛПТ31.12.2017} = 38335 / 212167 \cdot 100\% = 18,1\%$$

$$K_{ЛПТ31.12.2018} = 50140 / 231055 \cdot 100\% = 21,7\%$$

$$K_{ЛПТ30.09.2019} = 58427 / 221834 \cdot 100\% = 26,3\%$$

Допустимим вважається – 15-20%. Критичне значення - мінус 50%. Для досліджуваного банку АТ «Приватбанк» значення коефіцієнту ліквідності по термінових зобов'язаннях балансує поблизу оптимального значення.

Загальний коефіцієнт ліквідності по термінових зобов'язаннях є наступним:

$$K_{ЗЛ31.12.2015} = (29184+189314) / 231101 \cdot 100\% = 94,5\%$$

$$K_{ЗЛ31.12.2016} = (30159+32616) / 206109 \cdot 100\% = 30,4\%$$

$$K_{ЗЛ31.12.2017} = (25296+2903+38335) / 230056 \cdot 100\% = 28,9\%$$

$$K_{ЗЛ31.12.2018} = (27360+50140) / 246584 \cdot 100\% = 31,4\%$$

$$K_{\text{ЗЛ}}_{30.09.2019} = (35787 + 58427) / 237116 \cdot 100\% = 39,7\%$$

Для досліджуваного банку АТ «Приватбанк» значення коефіцієнта загальної ліквідності перебуває в межах допустимої норми та не є критичним. Допустимим є значення 50%, а критичним - 25%. Коефіцієнт повної ліквідності виражає здатність банку покрити всі свої зобов'язання за рахунок всіх ліквідних активів. Динаміку наведених вище коефіцієнтів за 3 роки можна побачити на рис. 2.4.

Як свідчать дані рис. 2.4, в цілому у 2015-2019 (9 міс) рр. можна помітити тенденцію до незначного покращення ситуації з ліквідністю досліджуваного банку. Зростання ліквідності АТ «Приватбанк» було обумовлене збільшення обсягів високоліквідних та середньоліквідних активів за 9 міс. 2019 року відповідно на 30,8% та 16,5% та паралельним скороченням обсягу зобов'язань банку на 3,8%. Тобто, рівень покриття зобов'язань активами у банка зростає. Це може бути спричинене позитивними результатами роботи банку у період з 2018 по 2019 рр., що дозволило акумулювати значні обсяги коштів клієнтів та розміщувати їх у кредитні інструменти. Також потрібно враховувати вплив фактора зміни прав власності на АТ «Приватбанк» у 2018 році, що значно посилює довіру клієнтів до нього.

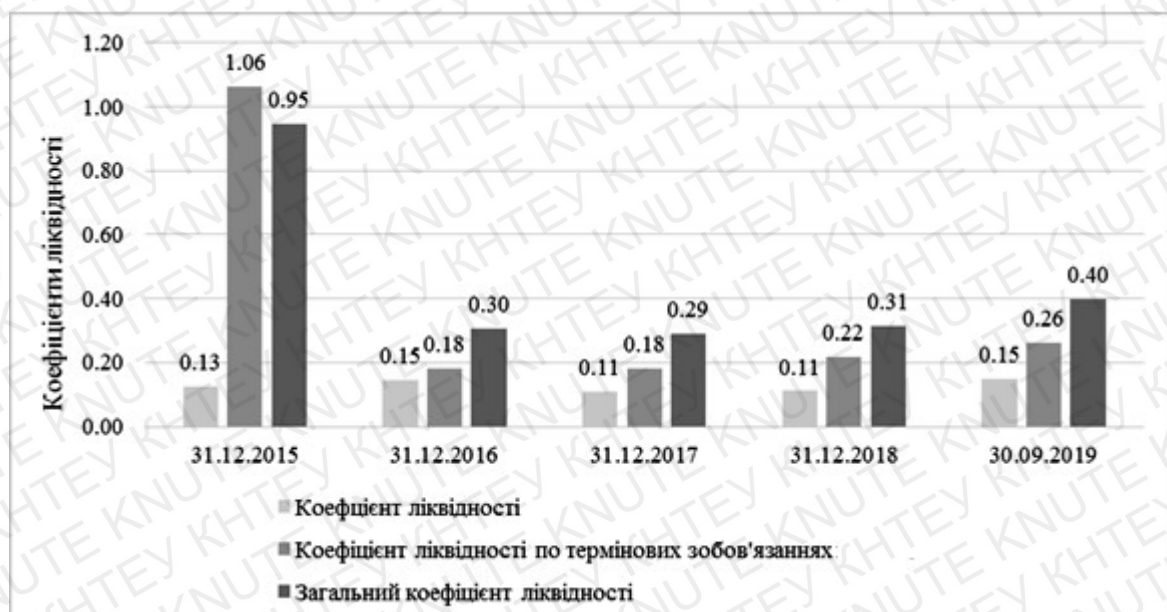

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнтів ліквідності АТ «Приватбанк» за 2015-2019 (9 міс.) рр.

*за даними звітності АТ «Приватбанк» [40]

У 2016 році ліквідність банку значно знизилася, а недолік капіталу склав 148 млрд. грн. Крім цього, станом на грудень, банк прострочив 14 млрд. гривень заборгованості по рефінансуванню. 18 грудня 2016 Уряд прийняв рішення про входження держави в капітал банку. 25 квітня 2017 міжнародне рейтингове агентство повідомило про підвищення кредитних рейтингів АТ «ПриватБанку» та зазначило прогноз за рейтингами банку — «стабільний». Підвищення рейтингу пов'язане з успішним завершенням банком та урядом України процесу докапіталізації, а також тим, що «ПриватБанк» обслуговує свої зобов'язання вчасно та в повному обсязі. З 2017 р. показники ліквідності зросли, дана тенденція з продовжилась у наступних роках [39].

Отже, у даному питанні було здійснено оцінку показників ліквідності АТ «Приватбанк». У 2016-2017 роках обсяг активів банку АТ «Приватбанк» збільшився на 73894 млн.грн або на 41,1%, в тому числі відбулося скорочення високоліквідних активів на 1960 млн.грн або на 6,5%. Зросли обсяги середньоліквідних активів на 5719 млн.грн або на 17,5% та обсяги слабколіквідних активів на 70135 млн.грн або на 59,9%. У 2017-2018 роках обсяг активів банку АТ «Приватбанк» збільшився на 27370 млн.грн або на 9,6%, в тому числі відбулося скорочення високоліквідних активів на 839 млн.грн або на 3,0%. Зросли обсяги середньоліквідних активів на 11805 млн.грн або на 30,8% та обсяги слабколіквідних активів на 13404 млн.грн або на 7,2%. Відповідно до тенденцій 2017-го року, у 2018 році зростання слабколіквідних активів відбувалося переважно за рахунок збільшення інвестицій банку у фінансові інструменти, в т.ч. похідні цінні папери. Значення показників ліквідності досліджуваного банку перевищували граничні значення, встановлені НБУ. Збільшення нормативів ліквідності відбулося у 2016 році за рахунок того, що НБУ надав кредит рефінансування банку. Банк був дуже добре забезпечений ліквідністю протягом 2017 р. та 2018 р. адже банк є системно важливим банком. За 9 місяців 2019 року банк продемонстрував спадну динаміку показників, але вони перевищують граничні значення.

В цілому за 10 місяців значення LCR для банку АТ «Приватбанк» значно перевищує мінімальне значення нормативу, що свідчить про виконання банком вимоги даного нормативу.

2.2. Дослідження інфраструктури управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи

Кризова ситуація в економіці в цілому, та у банківській системі зокрема зумовила досить значну увагу до формування інфраструктури управління ліквідністю банку АТ «Приватбанк». Значні дисбаланси у фінансовому забезпеченні банку упродовж 2014-2016 рр. зумовили кризу ліквідності, внаслідок якої банк самостійно не міг забезпечувати покриття поточних зобов'язань ліквідними активами. Інфраструктура управління ліквідністю в АТ «Приватбанк» являє собою комплекс організаційних та економічних механізмів, які дозволяють здійснювати оперативний моніторинг ліквідності та впроваджувати заходи виникнення ситуації неплатоспроможності банку [36].

В умовах кризи, аналогічно до умов звичайної ситуації, величина кредитних вкладень АТ «Приватбанк» визначається обсягом власних і залучених коштів. Проте, в кризових умовах, не всі ці кошти можуть бути використані для кредитування, адже частину їх АТ «Приватбанк» залишає в якості резервів. Чим сильнішою є кризова ситуація, тим більші обсяги резервів має формувати банк. Отже ключовим завданням з управління ліквідністю керівництва АТ «Приватбанк» в умовах кризи є своєчасне обґрунтування потреби у оптимальному залученні ресурсів, які можуть бути спрямовані на здійснення надання послуг та просування банківських продуктів на ринку. Для ефективного залучення необхідних ресурсів в умовах кризи в АТ «Приватбанк» застосовується алгоритм управління ліквідністю, проілюстрований на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Алгоритм управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи

*за даними АТ «Приватбанк» [36]

Обсяг ефективних ресурсів АТ «Приватбанк» визначається як різниця між сумою пасивів балансу банку (за вирахуванням вкладень в активи – будинки та ін.) і залишків залучених коштів, спрямованих в фонд регулювання кредитних ресурсів [36].

Формування інфраструктури управління ліквідністю передбачає визначення відповідного організаційного та методичного забезпечення. Організаційне забезпечення характеризує основні особливості організаційної структури банку та розподіл функціоналу по управлінню ліквідністю між окремими посадами. Рівні організаційного механізму управління ліквідністю за окремими підрозділами АТ «Приватбанк» в умовах кризи наведено у табл. 2.5 [36].

Таблиця 2.5

Рівні організаційного механізму управління ліквідністю за окремими підрозділами АТ «Приватбанк» в умовах кризи

№	Підрозділ банку	Функції в управлінні ліквідністю
1	Правління банку	забезпечує стратегічний рівень управління ліквідністю, затверджує загальні бюджетні показники банку та аналізує пост-фактум результати роботи банку
2	Відділ ризик-менеджменту	оцінює ризики управління ліквідністю з використанням різних методів
3	Керівники підрозділів банку	здійснюють оперативний контроль за дотримання нормативів банком

*за даними АТ «Приватбанк» [36]

Варто відмітити, що упродовж динаміки кризи в Україні за 2013-2018 рр. АТ «Приватбанк» пройшов кілька етапів зміни вектору стратегічного управління ліквідністю (рис. 2.6).

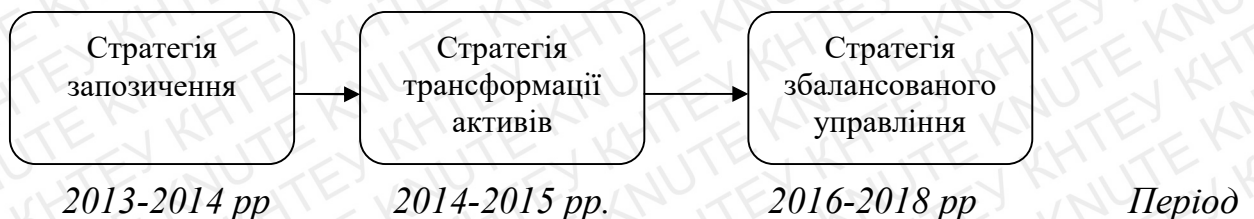

Рис. 2.6. Етапи зміни стратегії управління ліквідністю АТ «Приватбанк» за 2013-2018 рр.

*за даними АТ «Приватбанк» [36]

Зміст управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи полягає в забезпеченні безперебійного проведення поточних платежів банку, основними етапами якого є:

- 1) аналіз умов діяльності банку за попередні періоди, вибір найбільш ймовірних сценаріїв розвитку подій (загальний аналіз та оцінка діяльності показників роботи; аналіз коефіцієнтів ліквідності; аналіз якості активів банку з погляду їх ліквідності; аналіз ресурсної бази банку з позиції ліквідності; аналіз потреби банку в ліквідних коштах);
- 2) оцінку ліквідної позиції банку з урахуванням альтернативних варіантів розвитку подій;

- 3) розробка управлінських рішень, спрямованих на зниження ризику виникнення дефіциту ліквідної позиції банку і мінімізацію витрат.

Основними інструментами управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи з 2013 по 2018 рр. були такі: метод досягнення відповідності джерел фінансування та ліквідності активів (мінімізації геп-розривів); метод синхронізації активів та зобов'язань банку на основі чутливості відсоткової ставки; метод нормативів ліквідності [36].

Особливості першого методу визначаються обсягами різниці між активами та зобов'язаннями банку (геп-розриви ліквідності), динаміку яких можна побачити з табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінка геп-розривів ліквідності АТ «Приватбанк» за період з 2013 по 2018 рр.

Показники	Значення (млн.грн):					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Активи банку (А), млн.грн	166407	212813	258611	179761	253675	278048
Зобов'язання банку (З), млн.грн	147423	188316	231101	206109	230056	246584
Геп-розрив ліквідності ($G = A - З$), млн.грн	18984	24497	27510	-26348	23619	31464
Відношення геп-розриву до активів (рівень розриву ліквідності = $G / A * 100$), %	11,4	11,5	10,6	-14,7	9,3	11,3

*за даними звітності АТ «Приватбанк» [41]

Як свідчать дані, наведені на рис. 2.6 та у табл. 2.6, у період кризи з 2013 по 2015 рр. можна було спостерігати відносно стабільний рівень геп-розриву ліквідності – у діапазоні 10,6-11,5% від загального обсягу активів. Однак, у 2016 році внаслідок виведення активів з банку колишніми його власниками геп-розрив ліквідності скоротився до -26348 млн.грн, або до рівня -14,7% від загального обсягу активів. У 2017 році внаслідок націоналізації банку було відновлено його ліквідність шляхом поповнення активів за рахунок коштів НБУ. У 2018 році рівень геп-розриву ліквідності досяг майже докризового значення і склав 11,3% [41].

Рис. 2.6. Співвідношення геп-розривів до активів за 2013-2018 рр., %

*за даними звітності АТ «Приватбанк» [41]

Можна зробити висновки про те, що АТ «Приватбанк» здійснював у 2013-2015 та у 2017-2018 р. залучення коштів на тривалий термін і видавав кредити на короткий термін. Негативний кумулятивний розрив (геп) у 2016 році визначав зворотну тенденцію, тобто банк у 2016 році фінансував довгострокові активи за допомогою короткострокових зобов'язань [41].

Особливість методу синхронізації активів та зобов'язань банку АТ «Приватбанк» на основі чутливості відсоткової ставки передбачає формування механізму управління активами та зобов'язаннями для встановлення контролю над рівнем ризику відсоткової ставки. Цей рівень ризику визначає чутливість окремих статей та банківського балансу загалом до відсоткового ризику. Надлишок ліквідності означає, що наявні ліквідні кошти за обсягом перевищують їх використання, існує додатній розрив ліквідності. Така ситуація негативно вплинула на стан АТ «Приватбанк» у 2016 році та економіки країни загалом, оскільки банк за таких умов не зміг ефективно розпоряджатися ресурсами, що призвело до його технічної неплатоспроможності та подальшої націоналізації [41].

Методи управління ліквідністю, засновані на нормативах ліквідності, характеризують дотримання банком цих нормативів, зокрема LCR. Значення нормативів ліквідності банку було детально проаналізовано у попередньому питанні.

Із найважливіших завдань управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи є передбачення та аналіз чинників, які впливають на рівень ліквідності. Банк повинен бути спроможним не лише вирішити проблеми, виявлені за показниками своєї ліквідності, а й здійснювати тактичне і стратегічне управління ліквідністю на основі всебічного аналізу всіх чинників, які тією чи іншою мірою впливають на можливість банку виконувати свої зобов'язання.

Варто також відмітити основні фактори, які характеризують інфраструктуру управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи (табл. 2.6).

Таблиця 2.7

Характеристика чинників формування інфраструктури управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в кризових умовах

Основні чинники формування інфраструктури управління ліквідністю	Врахування при розробленні LCR
Нерозвиненість ринку цінних паперів та дефіцит високоякісних ліквідних активів (ВЛА), особливо у іноземній валюті;	- Один рівень активів замість трьох (1, 2А, 2В); - Вичерпний перелік високоліквідних активів; - ОВДП враховуються за вартістю, за якою приймаються як забезпечення за кредитами рефінансування;
Неможливість швидко і у значних обсягах конвертувати гривню у іноземну валюту для покриття відтоків у іноземній валюті;	Валютні ОВДП зі строком до погашення >30 днів враховуються як гривневі активи; Вимоги до LCR не тільки в єдиній валюті, але й в іноземній валюті;
Нерелевантність європейських критеріїв стабільності роздрібних депозитів;	Депозити строкові і на вимогу замість стабільних і менш стабільних депозитів;
Найбільш стресовий сценарій - 2014 рік; (БКБН розробив LCR на основі сценарію кризи 2007-2008 років);	Власне калібрування коефіцієнтів відтоків;
Законодавча заборона кредитів фізичним особам у іноземній валюті;	Коефіцієнт находжень = 100% замість 50% (всі надходження залишаються в розпорядженні банку і не йдуть на нове кредитування);

*за даними АТ «Приватбанк» [35, 41]

Окрім виконання LCR для АТ «Приватбанк» важливою є система управління ризиками в частині ризиків ліквідності, що включає в себе:

- інструменти моніторингу ліквідності: аналіз концентрації зобов'язань, GAP-аналіз (розриви ліквідності, що виникають через різницю у строках погашення між вимогами та зобов'язаннями), розподіл за валютами;
- аналіз ризику ліквідності банку в межах операційного дня;
- стрес-тестування ризику ліквідності;
- план фінансування в кризових ситуаціях.

Поліпшення ліквідності в кризових умовах може бути досягнуто через зміну структури залучених та позичених коштів, збільшення питомої ваги строкових депозитів можливим переоформленням стабільної частини залишків коштів на рахунках до запитання в строкові депозити, залучення значної кількості невеликих клієнтів, за рахунками яких не буває великої амплітуди коливань по залишках [35].

Відхилення від середнього залишку на величину коефіцієнта нестабільності визначає мінімальні та максимальні межі стабільного залишку на рахунках. Чим нижчий коефіцієнт нестабільності, тим вище мінімальний стабільний залишок, який може бути переоформлений на депозитний рахунок. Такі розрахунки потрібно робити, як за всіма залишками на рахунках клієнтів, так і за окремими рахунками з метою визначення стабільних залишків у окремих клієнтів (щоб проводити з ними роботу щодо відкриття депозитних рахунків). Якщо коливання на рахунках окремих клієнтів значні, а по загальній сумі рахунків вони невеликі, то ресурсну базу можна вважати стабільною. Якщо клієнт постійно підтримує залишок на поточних рахунках у певних межах, воно може отримувати пільги під час розрахунково-касового обслуговування [35].

Поки що можливості АТ «Приватбанк» щодо вибору методів управління ліквідністю в умовах кризи досить обмежені. Брак розвиненого ринку цінних паперів та внутрішнього строкового ринку, непередбачуваність стану фінансового ринку та економічної ситуації в цілому, високий рівень

політичного ризику країни, що майже повністю блокує вихід банків на міжнародні ринки, – усі ці чинники унеможливають застосування досконалих інструментів управління ліквідністю в сучасних умовах. Не маючи змоги використовувати гнучкі підходи до регулювання ліквідності, АТ «Приватбанк» розв’язує дилему “ліквідність – прибутковість” на користь останньої [36].

Менеджмент АТ «Приватбанк» має ширше використовувати методи дослідження та прогнозування перспектив грошово-кредитної політики НБУ для визначення напрямів зміни умов кредитування й відсоткових ставок на фінансових ринках, а також сміливіше впроваджувати практику хеджування цінових ризиків, аби уникнути невизначеності вартості ліквідних коштів [36].

Важливим фактором впливу на ліквідність АТ «Приватбанк» є якість ресурсної бази, оскільки вона є визначальним фактором для обсягу і ступеня розвитку активних операцій банку. Критерієм ресурсної бази є її стабільність. Чим більша частка стабільних ресурсів, тим вище ліквідність банку, оскільки полегшується її прогнозованість та керованість. Збільшення стабільної частки ресурсної бази знижує потребу банку в ліквідних активах, оскільки передбачає поновлення зобов’язань банку.

Позабалансові операції впливають на ліквідність банку і можуть її як підвищити, так і зменшити. Так, позабалансові зобов’язання за кредитами в майбутньому призведуть до необхідності їх виконання банком, тобто видачі кредитних коштів, що призведе до зниження його ліквідності. Капітал АТ «Приватбанк» є своєрідним запасом міцності, який захищає банк від можливих втрат ліквідності (покриття ризиків активів та гарантування коштів вкладників) в разі несприятливих обставин та у звичайних умовах функціонування, тому його розмір та достатність підвищує ліквідність банку [36].

Таким чином, зміст управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи полягає в забезпеченні безперебійного проведення поточних платежів банку, основними етапами якого є: аналіз умов діяльності банку за попередні періоди, вибір найбільш ймовірних сценаріїв розвитку подій; оцінку ліквідної позиції банку з урахуванням альтернативних варіантів розвитку подій;

розробка управлінських рішень, спрямованих на зниження ризику виникнення дефіциту ліквідної позиції банку і мінімізацію витрат. Основними інструментами управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи з 2013 по 2018 рр. були такі: метод досягнення відповідності джерел фінансування та ліквідності активів (мінімізації геп-розривів); метод синхронізації активів та зобов'язань банку на основі чутливості відсоткової ставки; метод нормативів ліквідності. У період кризи з 2013 по 2015 рр. можна було спостерігати відносно стабільний рівень геп-розриву ліквідності – у діапазоні 10,6-11,5% від загального обсягу активів. Однак, у 2016 році внаслідок виведення активів з банку колишніми його власниками геп-розрив ліквідності скоротився до -26348 млн.грн, або до рівня -14,7% від загального обсягу активів. У 2017 році внаслідок націоналізації банку було відновлено його ліквідність шляхом поповнення активів за рахунок коштів НБУ. У 2018 році рівень геп-розриву ліквідності досяг майже докризового значення і склав 11,3%.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

3.1. Шляхи зміцнення ліквідності банку АТ «Приватбанк»

Підвищення ефективності управління ліквідністю АТ «Приватбанк» залежить, перш за все, від професійно налагодженої аналітичної роботи, яка має здійснюватися за такими напрямками, як: оцінка ризикованості окремих активів банку, їх доходності й можливості перетворення на засоби платежу; аналіз впливу на стан ліквідності окремих банківських операцій, здійснення яких супроводжується зміною структури активів та пасивів банку, а отже, і зміною стану його ліквідності; передбачення зміни співвідношення обсягу залучених вкладів та виданих кредитів з урахуванням макро- і мікроекономічних факторів; оцінка можливостей використання зовнішніх джерел поповнення ліквідних коштів.

Щоденна робота з підтримки достатнього рівня ліквідності є неодмінною умовою самозбереження і виживання банку АТ «Приватбанк» та забезпечує стійкість його функціонування. З огляду на це керівництво банку повинно не тільки вимірювати на постійній основі власну ліквідну позицію, але й здійснювати прогнозування потреби в фінансуванні за різних сценаріїв, включаючи несприятливі умови. На рівні АТ «Приватбанк» можна надати такі рекомендації, що сприятимуть зростанню ліквідності [3].

Для банку загальною основою ліквідності виступає забезпечення прибутковості діяльності. Таким чином, якщо фактичне значення основного нормативного коефіцієнта ліквідності виявляється набагато більше, чим установлене мінімально допустиме, то діяльність такого банку буде негативно оцінюватися з погляду невикористаних можливостей, для одержання прибутку. У цьому зв'язку варто зауважити, що аналіз ліквідності балансу повинний проводитися одночасно з аналізом прибутковості банку. Досвід роботи показує, що банки одержують більше прибутку, коли функціонують на межі мінімально

допустимих значень нормативів ліквідності, тобто цілком використовують надані їм права щодо залучення коштів у якості кредитних ресурсів.

Водночас особливості роботи АТ «Приватбанк», діяльність якого заснована на використанні коштів клієнтів, диктує необхідність застосування показників ліквідності. Максимальна ліквідність досягається за максимізації залишків у касах і на кореспондентських рахунках стосовно інших активів. Але саме в цьому випадку прибуток банку мінімальний. Максимізація прибутку потребує не збереження коштів, а їх використання для видачі позичок і здійснення інвестицій. Оскільки для цього необхідно звести касову готівку і залишки на кореспондентських рахунках до мінімуму, то максимізація прибутку ставить під загрозу безперервність виконання банком зобов'язань перед клієнтами.

З огляду на вищесказане, для зміцнення ліквідності АТ «Приватбанк» можна запропонувати ряд перспективних підходів до управління аналітичним, організаційним та інфраструктурним забезпеченням управління ліквідністю (рис. 3.1).

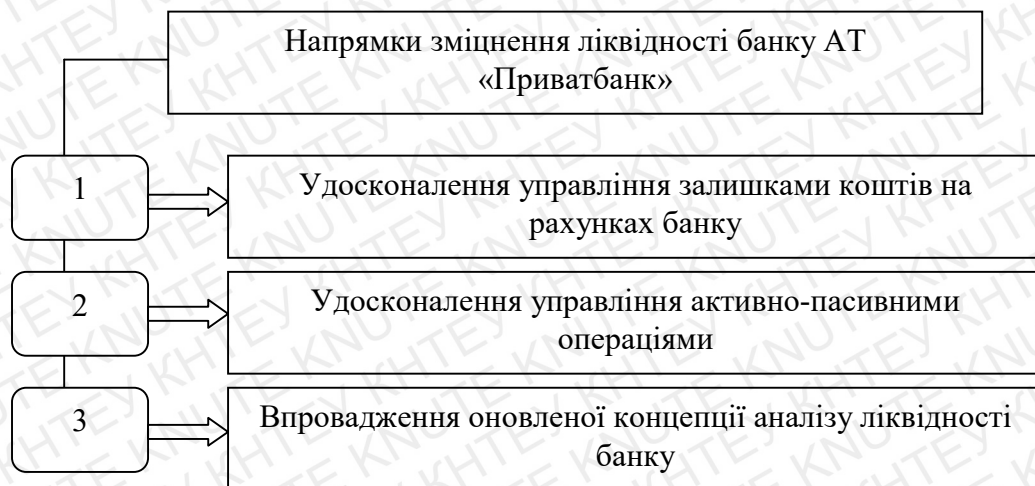

Рис. 3.1. Напрямки зміцнення ліквідності банку АТ «Приватбанк»

*складено автором на основі [12]

Обґрунтуємо наведені вище напрямки більш детально.

1. Удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках банку

У своїй роботі банк активно пропонує споживачам послугу «рахунки до запитання». Вона стосується різних карткових продуктів, по яким споживач може використовувати рахунок до запитання для отримання переказів, заробітної плати (спеціальні поточні рахунки в рамках зарплатних проектів), господарських операцій (поточні рахунки суб'єктів підприємницької діяльності), тощо. Усі ці банківські продукти поєднує спільна ознака – кошти на цих рахунках можуть бути використані клієнтом в будь-який момент і банк не може їх використовувати як короткострокові депозити. [12].

Зміст пропозиції з удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках банку полягає у можливості встановлення «горизонтів інвестування» для залишків на рахунках «до запитання». В основу даної концепції покладено ймовірність існування мінімального залишку на відповідній групі рахунків «до запитання». Даний підхід до визначання «горизонтів залишків коштів» дає банку змогу досить ефективно здійснювати управління своєю ліквідністю шляхом розміщення коштів на рахунках «до запитання» у високодохідні активи з мінімальним ризиком для своєї ліквідності. Це дає змогу суттєво максимізувати фінансові результати банку через збільшення процентної маржі при інвестуванні найбільш дешевих ресурсів в середньо- та довгострокові активи.

2. Удосконалення управління активно-пасивними операціями АТ «Приватбанк»

Відповідно до завдань забезпечення необхідного рівня ліквідності банку АТ «Приватбанк» пропонується здійснювати постійне збалансування портфелю активів (у відповідності до рівня їх ліквідності) з пасивами банку. Тобто, для підтримання ліквідності на сталому рівні, недопущення її зниження потрібно здійснювати коригування портфелю активів у випадку зміни в пасивах таким чином, що не порушити баланс ліквідності. Відповідно до цього можна запропонувати типи підходів управління ліквідністю АТ «Приватбанк» на засадах збалансування портфелю активів та пасивів (табл. 3.2).

Таблиця 3.1

**Характеристика можливих підходів до управління ліквідністю АТ
«Приватбанк» на засадах збалансування портфелю активів та пасивів**

<i>Типи підходів до управління ліквідністю з використанням збалансування активів та пасивів</i>	<i>Вимоги до формування портфелю активів</i>	<i>Вимоги до стабільності пасивної частини портфеля</i>
1	2	3
Збитковий	Активна частина складається із непрацюючих активів, а доходність портфеля дорівнює нулю	Пасивна частина портфеля має високу часову стабільність. У тому випадку, коли непрацюючі активи перевищують власний капітал, в пасивній частині портфеля переважають довгострокові пасиви з високою часовою стабільністю
Консервативний	Всі активи портфеля мають фіксовану доходність	Пасивна частина має високий рівень загальної та структурної ліквідності. У випадку, коли непрацюючі активи менші за власний капітал, у пасивній частині балансу переважають пасиви з високим рівнем стабільності
Спекулятивний	Переважна частина активів не має фіксованої доходності	Переважають пасиви з низьким рівнем часової стабільності

*складено автором на основі [5]

Можливі підходи до управління ліквідністю АТ «Приватбанк» передбачають реалізацію таких напрямків: 1) забезпечення ліквідності за рахунок активів; 2) за рахунок управління пасивами; 3) за рахунок збалансованого управління ліквідністю. Обґрунтована відповідно до зазначених підходів характеристика портфелів активних і пасивних операцій дозволяє визначити їх вплив на рівень ліквідності досліджуваного банку.

Використання наведених у табл. 3.1 підходів до управління ліквідністю передбачає загальну характеристику взаємозв'язку та взаємозалежності показників ліквідності АТ «Приватбанк» в залежності від цільової структури активів і пасивів, що має важливе практичне значення для поліпшення ліквідності.

3. Використання оновленої концепції аналізу ліквідності банку

Важливо додати також, що важливе економічне значення в процесі збалансування портфелю активів та пасивів банку у відповідності до цільових показників ліквідності має проблема аналітичних підходів комплексного моніторингу ліквідності. Дотримання нормативів ліквідності не можна вважати єдиною та достатньою умовою ефективного управління банківською ліквідністю. В якості концепції підвищення ліквідності АТ «Приватбанк» можна запропонувати здійснення її кількісної оцінки на основі запропонованої блок-схеми (рис. 3.2).

У процесі оцінки ліквідності АТ «Приватбанк» доцільно виокремити методи внутрішньої та зовнішньої оцінки, а також обґрунтувати випадки найбільш вдалого їх застосування. Поточна ситуація, яка існує в оцінці ліквідності банку, не дає змоги точно визначати основні характеристики параметрів портфелю активів для досягнення цільового рівня ліквідності банку.

Визначення оптимальної ліквідної позиції АТ «Приватбанк» має передбачати такі етапи аналізу: побудова діагональної матриці ліквідності; збільшення періодів; визначення рівнів ліквідності та розрахунок функції ліквідності; класифікація фінансових ситуацій.

Для подальшого аналізу періоди перегруповуються з метою збільшення їх тривалості та мінімізації ризику незбалансованої ліквідності, тобто в структурі активів-пасивів. Основою визначення рівня ліквідності є принцип відповідності активів та пасивів, тобто досягнення рівня ліквідності за рахунок залишків коштів у відповідному періоді. За побудованою функцією ліквідності можна виокремити п'ять базових фінансових ситуацій для визначення стратегії банку.

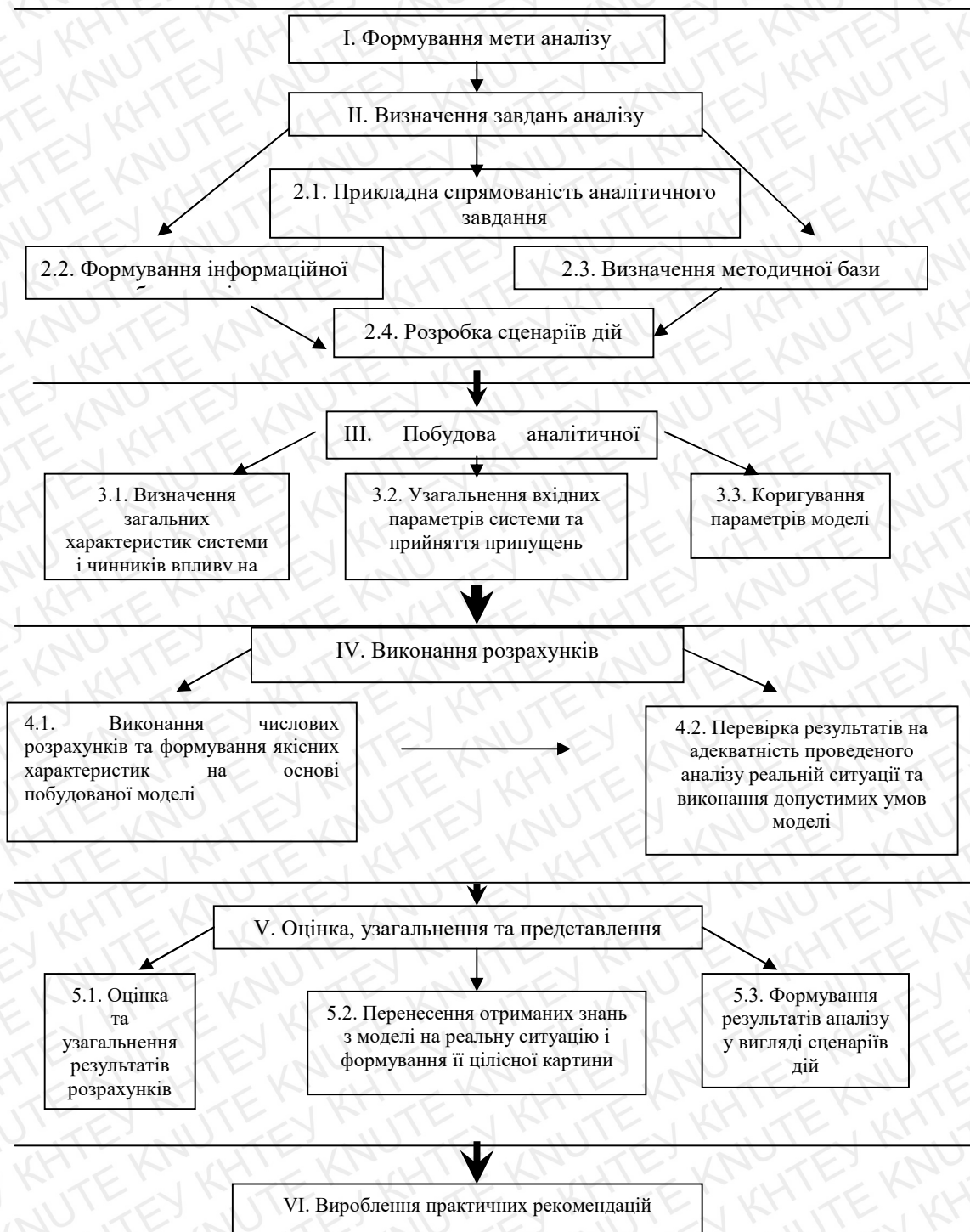

Рис. 3.2. Блок-схема удосконаленої концепції аналізу ліквідності АТ «Приватбанк»

*складено автором на основі [14, 32]

Стратегія управління ліквідністю АТ «Приватбанк» повинна враховувати стан ресурсного забезпечення банку, особливо в умовах сучасної ситуації на ринку банківських послуг та врахування того, що банк є системоутворюючим.

Як можливий варіант досягнення такої мети, запропоновано проводити моніторинг ресурсного забезпечення ліквідності, алгоритм якого відображено на рис. 3.3.

Рис. 3.3 Запропонована схема здійснення моніторингу ресурсного забезпечення ліквідності для АТ «Приватбанк»

*складено автором на основі [14, 32]

Сьогодні основною помилкою при виборі методів управління ліквідністю АТ «Приватбанк» є необґрунтоване надання переваги одному із них. Тому розглянуті моделі та методи банк мають використовувати в комплексі, залежно від їх розвитку і специфіки діяльності.

Наведена схема ресурсного забезпечення моніторингу ліквідності дасть змогу здійснити маневрування активно-пасивними операціями для підтримання бажаного рівня ліквідності. Так, моніторинг можна проводити не лише для оцінки та прогнозування показників діяльності АТ «Приватбанк», а й для оцінки позицій конкурентів на ринку банківських продуктів, метою якого є розробка стратегії управління ліквідності.

Складовими елементами моніторингу ліквідності АТ «Приватбанк» має бути оцінка та аналіз вхідних і вихідних фінансових потоків банку. Незбалансованість таких потоків, неузгодженість термінів за активно-пасивними операціями можуть мати негативний вплив на банківську ліквідність. Тому для АТ «Приватбанк» використання наведеної схеми для проведення аналізу ліквідності може бути важливим напрямком подолання ризиків ліквідності.

Отже, у даному питанні було обґрунтовано основні можливі напрямки підвищення ліквідності АТ «Приватбанк». Зміст пропозиції з удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках банку полягає у можливості встановлення “горизонтів інвестування” для залишків на рахунках “до запитання”. В основу даної концепції покладено ймовірність існування мінімального залишку на відповідній групі рахунків “до запитання”. Для підтримання ліквідності на сталому рівні, недопущення її зниження потрібно здійснювати коригування портфелю активів АТ «Приватбанк» у випадку зміни в пасивах таким чином, що не порушити баланс ліквідності. Стратегія управління ліквідністю АТ «Приватбанк» повинна враховувати стан ресурсного забезпечення банку. Основою визначення рівня ліквідності є принцип відповідності активів та пасивів, тобто досягнення рівня ліквідності за рахунок залишків коштів у відповідному періоді. За побудованою функцією ліквідності можна виокремити п’ять базових фінансових ситуацій для визначення стратегії банку.

3.2. Вдосконалення інфраструктури управління ліквідністю банку

Вдосконалення інфраструктури управління ліквідністю банку АТ «Приватбанк» передбачає розподіл методів та функціональних обов’язків суб’єктів управління ліквідністю. Інфраструктурну модель оптимізованого управління ліквідністю, яку сформовано на засадах наукового підходу, наведено на рис. 3.4.

Оптимізована інфраструктурна модель управління ліквідністю АТ

«Приватбанк» передбачає виділення відповідних блоків та елементів. Кожний блок даного механізму можна представити з певних елементів, які, в свою чергу, йому підпорядковані та визначають зміст того чи іншого блоку. Зокрема, складовими блоками механізму оптимізації ліквідності АТ «Приватбанк» можна виділити наступні: 1) суб'єкти управління ліквідністю; 2) об'єкт управління; 3) процес управління ліквідністю, який охоплює наступні елементи: а) методи управління (планування, аналіз, оцінка, регулювання та контроль); б) інструменти управління [32].

Із метою підвищення якості активів банку АТ «Приватбанк» можемо рекомендувати забезпечити формування відповідного організаційного підрозділу, який координував би роботу з проблемними активами. Підрозділ управління проблемними активами повинен: брати участь у плануванні й реалізації ефективної кредитної та інвестиційної політики; розробити стратегію, визначити принципи та методи діяльності банку щодо роботи з проблемними активами; забезпечувати розроблення та реалізацію відповідних схем протермінованої заборгованості; вивчати та впроваджувати новітні методи щодо уникнення чи мінімізації ризику виникнення проблемних активів.

Для досягнення більш високого рівня ліквідності АТ «Приватбанк» має забезпечити ефективне функціонування таких організаційних підрозділів, як Комітет управління активами та пасивами (КУАП), казначейство і підрозділ ризик-менеджменту. Зокрема, КУАП має об'єктивно визначати потреби АТ «Приватбанк» в ліквідних коштах, оцінювати величину та достатність капіталу, прогнозувати й аналізувати коливання відсоткових ставок.

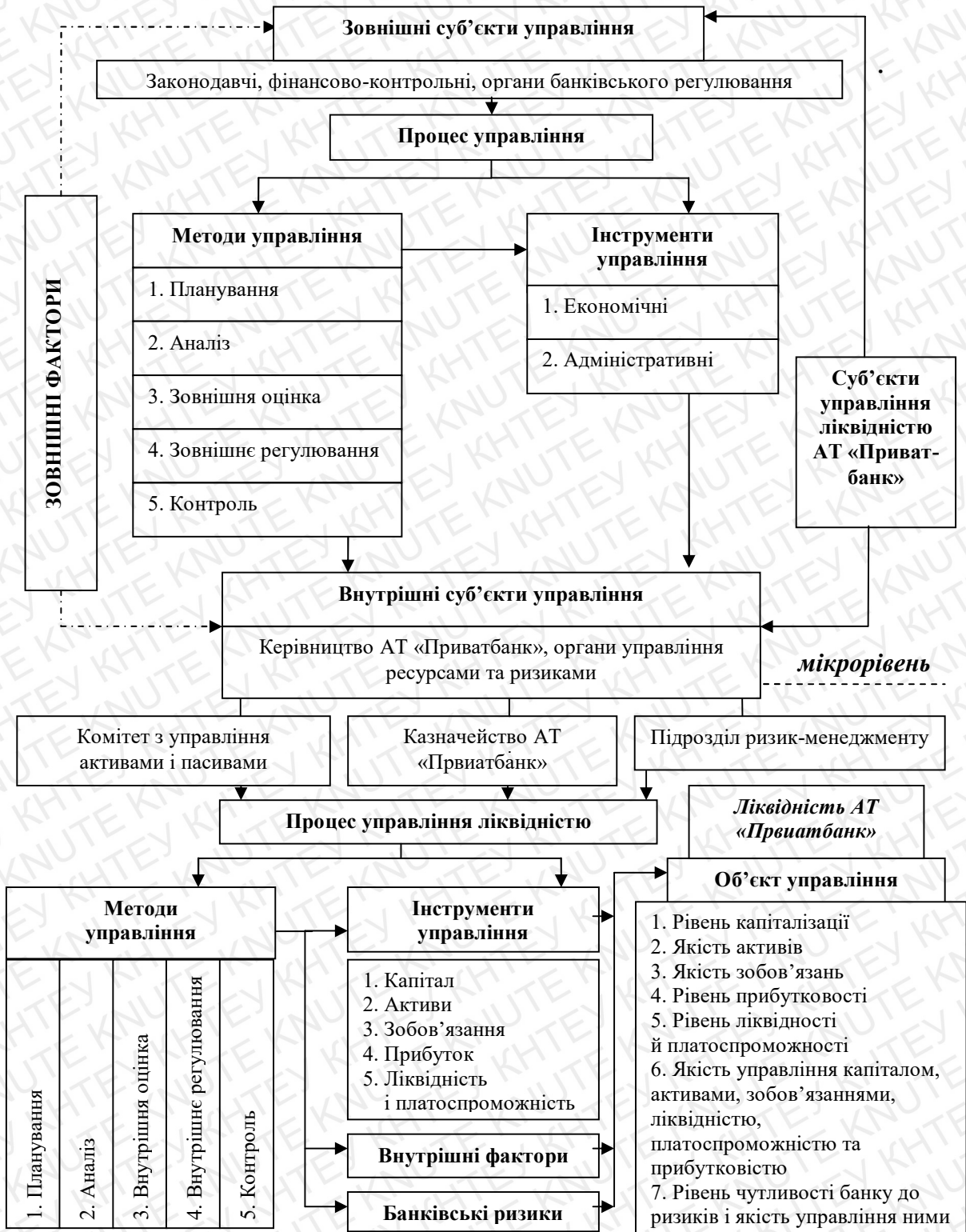

Рис. 3.4. Оптимізована інфраструктурна модель управління ліквідністю АТ «Приватбанк»

*складено автором на основі [14, 21, 32]

Казначейство банку має бути реалізатором прийнятих управлінських рішень КУАП. Оптимізація роботи КУАП та казначейства АТ «Приватбанк» має на меті передбачати вдосконалення організаційних аспектів для

забезпечення максимальної чіткості повноважень даних підрозділів та методів щодо високоякісного управління ліквідністю, прибутковістю, активами й пасивами банку. Підрозділ ризик-менеджменту АТ «Приватбанк» належним чином має визначати рівень і межі допустимого ризику, а також обов'язково виконувати наступні функції: 1) визначати політику управління ризиком; 2) забезпечити управління ризиком на стратегічному та операційному рівнях; 3) нагромаджувати історичні дані для порівняльного аналізу; 4) ідентифікувати порушення лімітів ризику [5].

Також для удосконалення управління ліквідністю варто використовувати ряд вимог до інфраструктурного забезпечення даного процесу. Ці вимоги, відповідно до напрямів організації управління ліквідністю банку АТ «Приватбанк», можна поділити на ряд груп, які наведено нижче.

1) Розробка структури управління ліквідністю [3]:

– банку АТ «Приватбанк» рекомендується мати погоджену стратегію повсякденного управління ліквідністю, яка має застосовуватись в усій організації;

– банківська Рада Директорів повинна схвалити цю стратегію та важливі положення, що відносяться до управління ліквідністю; правління також має забезпечити, щоб вище керівництво робило необхідні кроки для моніторингу та контролю ризику ліквідності; правління має бути регулярно інформованим про ситуацію з ліквідністю у банку та негайно, якщо є будь-які матеріальні зміни в поточній або очікуваній ліквідності банку;

– банк АТ «Приватбанк» повинен мати управлінську структуру для ефективного здійснення стратегії ліквідності, яка має включати постійне залучення членів вищого керівництва, яке повинне забезпечити те, що ліквідність ефективно управляється, а також встановлені відповідні положення та процедури для контролю та обмеження ризику ліквідності; банк АТ «Приватбанк» має встановити та регулярно переглядати ліміти на розмір своїх позицій ліквідності за відповідні періоди;

– банк АТ «Приватбанк» повинен мати адекватні інформаційні

системи для вимірювання, контролю та звітування ризику ліквідності. Звіти повинні своєчасно надаватись раді директорів банку, вищому керівництву та іншим відповідним працівникам.

2) Вимірювання та моніторинг чистих потреб у фінансуванні [6]:

- банк АТ «Приватбанк» повинен встановити процес постійного вимірювання та моніторингу чистих потреб у фінансуванні;
- аналізувати ліквідність, застосовуючи різноманітні сценарії «як, що, коли»;
- банк має часто переглядати свої припущення, що застосовувались під час управління ліквідністю для того, щоб з'ясувати, чи залишаються вони ще правильними.

3) Управління доступом до ринку:

- банк АТ «Приватбанк» має періодично переглядати свої зусилля щодо встановлення та підтримки відношень з володарями зобов'язань, щодо підтримки диверсифікації зобов'язань та зусиль стосовно забезпечення своєї спроможності продавати активи.

4) Антикризове планування:

- для досліджуваного банку необхідно розробити антикризові плани, що розглядатимуть стратегію владнання криз ліквідності та містять процедури вирішення проблеми недостатності грошових потоків у непередбачених ситуаціях.

5) Управління ліквідністю іноземної валюти:

- банку рекомендується мати систему вимірювання, моніторингу та контролю своїх валютних позицій в основних валютах, з якими він активно працює; додатково до вимірювання своїх загальних потреб ліквідності іноземної валюти та прийнятної відкритої валютної позиції банк також повинен провести окремий аналіз своєї стратегії для кожної валюти окремо;
- варто встановити та регулярно переглядати граничні значення розміру невідповідності своїх грошових потоків (відкритої валютної позиції) за певний період для всіх іноземних валют разом, а також для кожної значної

окремої валюти, з якими він працює.

б) Внутрішній контроль управління ризиком ліквідності [12]:

– потрібно мати адекватну систему внутрішнього контролю над процесом управління ризиком ліквідності в банку АТ «Приватбанк»; фундаментальний компонент внутрішньої системи контролю включає регулярні незалежні перевірки та оцінки ефективності системи, а якщо необхідно, забезпечення відповідних виправлень чи покращень до процесу здійснення внутрішнього контролю; результати таких перевірок мають надаватися наглядовим органам.

7) Роль публічного розкриття інформації для покращення ліквідності:

– банк АТ «Приватбанк», щоб керувати тим, як сприймається громадськістю організація, її ефективність, повинен мати механізм для забезпечення відповідного рівня розкриття інформації про банк.

8) Роль працівників банківського нагляду:

– працівники банківського нагляду повинні проводити незалежну оцінку банківських стратегій, політики, процедур та принципів, що відносяться до управління ліквідністю; вони повинні вимагати, щоб банк мав ефективну систему для вимірювання, моніторингу та контролю ризику ліквідності; працівники банківського нагляду повинні отримувати від кожного банку достатню та своєчасну інформацію для оцінки рівня ризику ліквідності та мають забезпечити, щоб банк мав відповідні плани виходу з кризи під час зниження ліквідності.

Тобто для ефективного управління ліквідністю банк АТ «Приватбанк» повинен використовувати рекомендації Базельського комітету щодо максимального балансування строків погашення активів і пасивів, а також постійного контролю за іншими ризиками, що притаманні банківській діяльності, які можуть привести до втрати банком своєї ліквідності [21].

Ефективність управління ліквідністю в банку АТ «Приватбанк» за кризових умов значною мірою залежить від завчасної підготовленості, можливої лише в разі розробки деталізованого реалістичного плану

антикризових заходів, що забезпечується попереднім проведенням аналітичних процедур у контексті фінансової складової плану заходів антикризового управління ліквідністю банку АТ «Приватбанк». До них відносяться такі:

- оцінка характеру кризи ліквідності та її інтенсивності;
- оцінка потенційного дефіциту ліквідності через проведення стрес-тестування;
- визначення обсягу первинних та вторинних резервів ліквідності, наявних в банку АТ «Приватбанк», та оцінка їх достатності;
- оцінка обсягу доступної купівельної ліквідності із зовнішніх джерел, аналіз її достатності для покриття дефіциту ліквідності;
- визначення обсягу доступного фінансування для НБУ (оскільки АТ «Приватбанк» є державним, то рішення і кошти для дофінансування капіталу знаходяться в полі зору НБУ).

На основі цього будується план заходів за кожним окремим сценарієм кризи ліквідності. Визначається обсяг ресурсів, що планується залучати за окремими доступними зовнішніми джерелами з урахуванням наявних у банку АТ «Приватбанк» резервів ліквідності та витрат на їх мобілізацію.

Залежно від впливу кризових подій на діяльність АТ «Приватбанк», на нашу думку, Комітет з управління активами та пасивами повинен приймати рішення щодо вжиття антикризових заходів або введення стану антикризового управління за такими запропонованими сценаріями [32].

Стан антикризового управління ліквідністю за сценарієм 1 – стан підвищеної готовності. Антикризових заходів за цим сценарієм вживається в разі, коли виникла загроза кризи ліквідності, близької до системної, яка безпосередньо не впливає на діяльність банку АТ «Приватбанк».

Антикризові заходи за сценарієм 1 характеризуються посиленням моніторингу банківського ринку та фінансового стану банків, зокрема контрагентів. В рамках цього сценарію можливе обмеження операцій з окремими контрагентами/фінансовими інструментами.

Стан антикризового управління ліквідністю за сценарієм 2 – стан

антикризового управління в разі виникнення кризи ліквідності, близької до системної, або системної кризи ліквідності, яка суттєво впливає на діяльність банку АТ «Приватбанк».

Антикризові заходи за сценарієм 2 характеризуються визначенням джерел ліквідних коштів, проведенням операцій з мобілізації ліквідних коштів, впровадженням лімітів та регламентів щодо управління ліквідністю, обмеженням окремих операцій/витрат тощо.

У вищезазначених сценаріях антикризові заходи повинні забезпечити [3]:

- посилений моніторинг та аналіз міжбанківського ринку щодо вартості та обсягів можливого фінансування;
- моніторинг та аналіз фінансового стану банків-контрагентів та ідентифікацію банків, які мають суттєві проблеми з ліквідністю;
- посилення моніторингу та контролю встановлених лімітів і обмежень з ризику ліквідності;
- встановлення нових лімітів (обмежень), регламентів/процедур щодо ризику ліквідності на визначений період;
- встановлення особливого режиму формування та надання звітності з ліквідності;
- визначення обсягу та пулу фінансових інструментів, які можуть бути надані як забезпечення під час рефінансування на міжбанківському ринку;
- розгляд можливості використання інших інструментів міжбанківського фінансового ринку для забезпечення поточної ліквідності банку АТ «Приватбанк» (операції РЕПО з корпоративними цінними паперами, ресурсного СВОПу з НБУ або банками тощо);
- обмеження окремих операцій/витрат;
- оперативне регулювання обсягів готівкових коштів в системі Банку;
- перенесення термінів фінансування діючих кредитів та кредитних ліній юридичних та фізичних осіб (за якими відсутні суттєві фінансові санкції по відношенню до АТ «Приватбанк» в разі перенесення термінів) на більш

пізній термін продаж активів.

Як показав досвід діяльності банків у період кризи, найбільше постраждали саме ті банки, які розробляли план заходів з анти- кризового управління ліквідністю банку в момент її настання, нехтуючи превентивним характером цього інструмента. Хоча регулятор і вимагає від банків наявність плану заходів з антикризового управління ліквідністю банку, але АТ «Приватбанк» має лише декларативний характер, оскільки реалізація їх за умов кризи не відповідає вимогам реальності. Для того щоб підготуватися завчасно до можливих кризових подій, необхідно розробити найбільш повний план заходів з антикризового управління ліквідністю банку з урахуванням сценаріїв розвитку кризи ліквідності та потенційних збитків [12].

Отже, оптимізована інфраструктурна модель управління ліквідністю АТ «Приватбанк» передбачає виділення відповідних блоків та елементів. Кожний блок даного механізму можна представити з певних елементів, які, в свою чергу, йому підпорядковані та визначають зміст того чи іншого блоку. Із метою підвищення якості активів банку АТ «Приватбанк» можемо рекомендувати забезпечити формування відповідного організаційного підрозділу, який координував би роботу з проблемними активами. Підрозділ управління проблемними активами повинен: брати участь у плануванні й реалізації ефективної кредитної та інвестиційної політики; розробити стратегію, визначити принципи та методи діяльності банку щодо роботи з проблемними активами; забезпечувати розроблення та реалізацію відповідних схем протермінованої заборгованості; вивчати та впроваджувати новітні методи щодо уникнення чи мінімізації ризику виникнення проблемних активів. Казначейство банку має бути реалізатором прийнятих управлінських рішень КУАП. Оптимізація роботи КУАП та казначейства АТ «Приватбанк» має на меті передбачати вдосконалення організаційних аспектів для забезпечення максимальної чіткості повноважень даних підрозділів та методів щодо високоякісного управління ліквідністю, прибутковістю, активами й пасивами банку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Таким чином, за результатами проведеного дослідження можемо сформулювати такі висновки і пропозиції:

1. Ліквідність надзвичайно важлива для банків, як складова фінансової стійкості. Кожен банк для забезпечення своєї стабільності має бути впевненим, що у будь-який момент зможе задовольнити потреби своїх кредиторів і позичальників. Для цього йому потрібно підтримувати відповідність між активними та пасивними статтями балансу, між строками повернення кредитів та строками закінчення депозитів. Усі ці процеси включає система управління ліквідністю банку. Стабільне функціонування та подальший розвиток банків залежить від здатності банку організувати ефективне регулювання та управління ліквідністю. Від належного управління ліквідністю залежить не лише спроможність банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями, але і задовольняти існуючий попит на ресурси для здійснення активних операцій. Крім того, дотримання встановлених вимог ліквідності є основним свідченням надійності банківських установ, а, отже, і їх ділової репутації.

2. За результатами оцінки показників ліквідності АТ «Приватбанк» у 2016-2017 роках обсяг активів банку АТ «Приватбанк» збільшився на 73894 млн.грн або на 41,1%, в тому числі відбулося скорочення високоліквідних активів на 1960 млн.грн або на 6,5%. Зросли обсяги середньоліквідних активів на 5719 млн.грн або на 17,5% та обсяги слабколіквідних активів на 70135 млн.грн або на 59,9%. У 2017-2018 роках обсяг активів банку АТ «Приватбанк» збільшився на 27370 млн.грн або на 9,6%, в тому числі відбулося скорочення високоліквідних активів на 839 млн.грн або на 3,0%. Зросли обсяги середньоліквідних активів на 11805 млн.грн або на 30,8% та обсяги слабколіквідних активів на 13404 млн.грн або на 7,2%. Відповідно до тенденцій 2017-го року, у 2018 році зростання слабколіквідних активів відбувалося переважно за рахунок збільшення інвестицій банку у фінансові інструменти, в т.ч. похідні цінні папери. Значення показників ліквідності досліджуваного банку перевищувало граничні значення,

встановлені НБУ. Відбулося зростання нормативів ліквідності у 2016 році за рахунок того, що у момент націоналізації забезпеченість банку ліквідністю підсилив НБУ надавши кредит рефінансування. У 2017 році норматив миттєвої ліквідності (Н4) зменшився на 48.8%, норматив поточної ліквідності (Н5) збільшився на 6.4%, норматив короткострокової ліквідності (Н6) збільшився на 31.1%, таким чином нормативи перевищували граничні значення встановлені НБУ, Отже, банк був дуже добре забезпечений ліквідністю протягом 2017 року. Не зважаючи на незначне зменшення нормативу поточної ліквідності на 8.7% та нормативу короткострокової ліквідності на 2.02% у 2018 році АТ «Приватбанк» був забезпечений ліквідністю протягом року. За 9 місяців 2019 року банк продемонстрував спадну динаміку показників, але вони перевищують граничні значення.

З метою підтримки фінансової стабільності та підвищення стійкості банківської системи до можливих шоків ліквідності Правління НБУ запроваджує нові нормативи для українських банків – коефіцієнт покриття ліквідністю або LCR (англ. Liquidity Coverage Ratio) та коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR (Net Stable Funding Ratio). З 1 грудня 2018 року норматив LCR є обов'язковим до виконання. Банки розраховують його щоденно і звітують НБУ щомісяця. В цілому за досліджуваний період (10 місяців) значення LCR для банку АТ «Приватбанк» значно перевищує мінімальне значення нормативу, що свідчить про виконання банком вимог даного нормативу.

3. Зміст управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи полягає в забезпеченні безперебійного проведення поточних платежів банку, основними етапами якого є: аналіз умов діяльності банку за попередні періоди, вибір найбільш ймовірних сценаріїв розвитку подій; оцінку ліквідної позиції банку з урахуванням альтернативних варіантів розвитку подій; розробка управлінських рішень, спрямованих на зниження ризику виникнення дефіциту ліквідної позиції банку і мінімізацію витрат. Основними інструментами управління ліквідністю АТ «Приватбанк» в умовах кризи з 2013 по 2018 рр. були такі:

метод досягнення відповідності джерел фінансування та ліквідності активів (мінімізації геп-розривів); метод синхронізації активів та зобов'язань банку на основі чутливості відсоткової ставки; метод нормативів ліквідності. У період кризи з 2013 по 2015 рр. можна було спостерігати відносно стабільний рівень геп-розриву ліквідності – у діапазоні 10,6-11,5% від загального обсягу активів. Однак, у 2016 році внаслідок виведення активів з банку колишніми його власниками геп-розрив ліквідності скоротився до -26348 млн.грн, або до рівня -14,7% від загального обсягу активів. У 2017 році внаслідок націоналізації банку було відновлено його ліквідність шляхом поповнення активів за рахунок коштів НБУ. У 2018 році рівень геп-розриву ліквідності досяг майже докризового значення і склав 11,3%.

4. Обґрунтовано основні можливі напрямки підвищення ліквідності АТ «Приватбанк». Зміст пропозиції з удосконалення управління залишками коштів на поточних рахунках банку полягає у можливості встановлення “горизонтів інвестування” для залишків на рахунках “до запитання”. В основу даної концепції покладено ймовірність існування мінімального залишку на відповідній групі рахунків “до запитання”. Для підтримання ліквідності на сталому рівні, недопущення її зниження, потрібно здійснювати коригування портфелю активів АТ «Приватбанк» у випадку зміни в пасивах таким чином, що не порушити баланс ліквідності. Стратегія управління ліквідністю АТ «Приватбанк» повинна враховувати стан ресурсного забезпечення банку. Основою визначення рівня ліквідності є принцип відповідності активів та пасивів, тобто досягнення рівня ліквідності за рахунок залишків коштів у відповідному періоді. За побудованою функцією ліквідності можна виокремити п'ять базових фінансових ситуацій для визначення стратегії банку.

Оптимізована інфраструктурна модель управління ліквідністю АТ «Приватбанк» передбачає виділення відповідних блоків та елементів. Кожний блок даного механізму можна представити з певних елементів, які, в свою чергу, йому підпорядковані та визначають зміст того чи іншого блоку. Із метою підвищення якості активів банку АТ «Приватбанк» можемо рекомендувати

забезпечити формування відповідного організаційного підрозділу, який координував би роботу з проблемними активами. Підрозділ управління проблемними активами повинен: брати участь у плануванні й реалізації ефективної кредитної та інвестиційної політики; розробити стратегію, визначити принципи та методи діяльності банку щодо роботи з проблемними активами; забезпечувати розроблення та реалізацію відповідних схем протермінованої заборгованості; вивчати та впроваджувати новітні методи щодо уникнення чи мінімізації ризику виникнення проблемних активів. Казначейство банку має бути реалізатором прийнятих управлінських рішень КУАП. Оптимізація роботи КУАП та казначейства АТ «Приватбанк» має на меті передбачати вдосконалення організаційних аспектів для забезпечення максимальної чіткості повноважень даних підрозділів та методів щодо високоякісного управління ліквідністю, прибутковістю, активами й пасивами банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильченко З.М. Особливості капіталізації комерційних банків України в сучасних умовах / З. М. Васильченко, Е. В. Демчишина // Финансовые услуги, 2017. - № 5. - С. 8-11
2. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. - Київ : Знання, 2011. - 502 с.
3. Голик М. Стабілізація банківської системи як шлях до подолання економічної кризи в Україні / М. Голик // Банківський та реальний сектор економіки: фінансово- економічні аспекти взаємодії та перспективи розвитку, 2015. - № С.128-130.
4. Грудзевич Я. В. Капіталізація банківської системи України на сучасному етапі / Я. В. Грудзевич, У. Я. Грудзевич // Вісник Університету банківської справи, 2016. - № 1-2. - С. 24–29
5. Дмитрієв Є. Є. Ліквідність банківських систем в контексті міжнародної фінансової безпеки: канд. екон. наук : Дмитрієв Євген Євгенович ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків, 2014.
6. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку [Текст] : підруч. / Ж. М. Довгань. – Тернопіль : Економічна думка, 2017. – 512 с.
7. Дьячкова Ю.М., та ін. Удосконалення методів стабілізації банківської системи України в умовах ризикової економіки / Ю.М. Дьячкова, І.В. Швецова // Економічний вісник Донбасу, 2018. - № 1(51). - С. 53-58
8. Звіт НБУ за 2018 рік / Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37591358 (дата звернення: 21.04.2019)
9. Інструкція НБУ "Про порядок регулювання діяльності банків в Україні" (затверджена постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368) - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

10. Коваленко В. В. Достатність капіталу у забезпеченні стабільного розвитку банків України / В. В. Коваленко // Стратегічні пріоритети. - 2017. - № 2. - С. 73-80

11. Коваленко В.В. Грошово-кредитна політика та її вплив на подолання структурних дисбалансів економіки України / В.В. Коваленко // Глобальні та національні проблеми економіки, 2016. - № 12. - С. 445-449.

12. Коваленко, В.В. Управління кредитним портфелем в умовах фінансової невизначеності функціонування банків/ В. В. Коваленко// Регіональна економіка та управління. – 2016. – №1(08). – С. 60-63.

13. Ковда Н.І. Капіталізація банків як чинник зростання економіки України / Н.І. Ковда // Гроші. Фінанси. Кредит, 2018. - №22. – С. 203-208

14. Козьмук Н. І. Ліквідність банківської системи України в умовах фінансової нестабільності: дис. канд. екон. наук : Козьмук Наталія Ігорівна ; Ун-т банк. справи Нац. банку України (м. Київ). - К., 2012. – 211 с.

15. Ларіонова К.Л. Достатність власного капіталу банків України в 2015-2017 роках: стан, проблеми та шляхи вирішення / К.Л. Ларіонова // Глобальні та національні проблеми економіки, 2018. - №22. – С. 810-815

16. Лисенок О. В. Оцінка достатності власного капіталу банків / О.В. Лисенок // Формування ринкових відносин в Україні, 2016. - № 1. - С. 63-67

17. Мельничук Л. Ю. Достатність капіталу як характеристика фінансової стійкості банку / Л. Ю. Мельничук // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право, 2015. - № 1. - С. 43-49

18. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні із змінами і доповненнями від 31.08.2017 р. (затверджена постановою Правління Національного банку України від 2 червня 2009 року № 315) - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

19. Новікова Т. В. Управління ліквідністю банківської системи України: сучасний стан та проблеми/ Антоненко О. І. Бауліна О. О. [Електронний ресурс] – 2016р. Режим доступу: <http://fkd.org.ua>.

20. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123465.

21. Островська Н.С. Капіталізація банківської системи: сучасний стан та перспективи у трансформаційних умовах розвитку економіки України / Н.С. Островська, О.Ю. Швець // Причорноморські економічні студії, 2017. - №21. - С. 145-150

22. Офіційний інтернет-сайт Асоціації банків України [Електронний ресурс]. - Режим до-ступу: <http://www.aub.com.ua>

23. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

24. Паляничко К.О. Формування ресурсної бази комерційних банків / К.О. Паляничко // Проблеми і перспективи економіки та управління, 2015. - № 3. - С. 285-289.

25. Постанова Правління НБУ № 13 "Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) від 15 лютого 2018 року.

26. Постанова Правління НБУ від 28 грудня 2018 року № 164 «Про внесення зміни до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114500-18>

27. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

28. Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України: Постанова Національного банку України; Положення, Вимоги, Форма типового документа, Зразок від 22.12.2017 № 141 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17>

29. Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки: тези доповідей учасників VIII

Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. – 342 с.

30. Реформи нормативів ліквідності банків, НБУ; Департамент фінансової стабільності. – Жовтень 2018.

31. Шелудько, В.М. Фінансовий ринок: підручник - 2-ге вид., стер. - К. : Знання, 2008. - 535 с

32. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system. [Елек-тронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.lw.com/upload/pubcontent/_pdf/pub3947_1.pdf.

33. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>.

34. Kuznetsova A., Azarenkova G. and Olefir Ie. Implementation of the “bail-in” mechanism in the banking system of Ukraine / Anzhela Kuznetsova, Galyna Azarenkova and Ievgeniia Olefir. - Banks and Bank Systems, 2017. - № 12 (3). - P. 269-282

35. Шийко В. І. Оцінювання управління ліквідністю банківських установ / В. І. Шийко // Економічна наука, 2018. - №12 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2018/15.pdf

36. Інформація про діяльність АТ «Приватбанк» / сайт банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://privatbank.ua/about>

37. НБУ назвав параметри запуску нормативов LCR и NSFR [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://finclub.net/news/nbu-nazval-parametry-zapuska-normativov-lcr-i-nsfr.html>

38. НБУ готує новий норматив ліквідності для банків – NSFR / Finbalance [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/NBU-pochav-rozrobku-novoho-normativu-likvidnosti-dlya-bankiv---NSFR>

39. Навіщо націоналізували "ПриватБанк": головні причини переходу банку в державну власність [Електронний ресурс]. - Режим доступу <https://daily.rbc.ua/ukr/show/zachem-natsionalizirovali-privatbankglavnye1482162347.html>
40. Нацбанк раскрыл, как банки выполняют новый норматив LCR [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://finclub.net/news/natsbank-raskryl-kak-banki-vypolnyayut-novuj-normativ-lcr.html>
41. Фінансова звітність АТ «Приватбанк» / Офіційний сайт АТ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>
42. Нормативи ліквідності / Сайт НБУ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123471&cat_id=123218
43. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс] - режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
44. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII [Електронний ресурс] - режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

ДОДАТКИ

Додаток А

Окремий звіт про фінансовий стан АТ «ПРИВАТБАНК» 2015-2019(9 міс.)

рр

ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про фінансовий стан**

<i>У мільйонах українських гривень</i>	Прим.	31 грудня 2015 р.	31 грудня 2014 р.
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	29 184	14 447
Заборгованість інших банків	8	3 365	13 321
Кредити та аванси клієнтам	9	189 314	159 173
Вбудовані похідні фінансові активи	28, 29	30 673	19 978
Інвестиції у дочірні компанії	11	435	435
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу		1 734	981
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення		216	142
Передоплата з поточного податку на прибуток		98	142
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	12	2 857	3 003
Інші фінансові активи		238	797
Інші активи		306	148
Необоротні активи, утримувані для продажу		191	246
ВСЬОГО АКТИВІВ		258 611	212 813
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	13	27 079	18 357
Заборгованість перед іншими банками та іншими фінансовими організаціями	14	4 628	3 433
Кошти клієнтів	15	177 974	140 680
Власні боргові цінні папери та інші позикові кошти	16	9 271	8 111
Вбудовані похідні фінансові зобов'язання	28, 29	-	10 047
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		-	7
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	23	933	737
Резерви зобов'язань та відрахувань, інші фінансові та нефінансові зобов'язання	17	2 169	1 834
Субординований борг	18	9 047	5 110
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		231 101	188 316
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	21 257	18 101
Емісійний дохід	19	23	20
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	1 000
Резерв переоцінки приміщень		506	523
Резерв переоцінки інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу		1 421	805
Загальні резерви та інші фонди		1 448	1 445
Нерозподілений прибуток		2 855	2 603
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		27 510	24 497
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		258 611	212 813

Продовження дод. А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2018	31 грудня 2017 (перераховано)	31 грудня 2016 (перераховано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	27 360	25 296	30 159
Заборгованість банків			2 903	
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 616
Інвестиційні цінні папери:				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 538	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передоплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30	246
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 793	3 326	3 409
Інші фінансові активи	12	2 743	2 940	2 639
Інші активи	13	8 899	8 815	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 361	7 069	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 048	253 675	179 761

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	195	234	2 667
Кошти клієнтів	16	231 055	212 167	180 656
Випущені боргові цінні папери		2	2	2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	136	150	138
Інші фінансові зобов'язання	17	2 247	1 688	1 932
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 132	3 292	2 545
Субординований борг		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 584	230 056	206 109
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 695
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	687	769	805
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	19	6 211	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(190 388)	(201 139)	(201 536)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 464	23 619	(26 348)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		278 048	253 675	179 761

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крумханзл

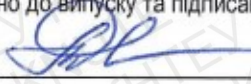

Г. Ю. Самаріна

В. В. Ярмоленко

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Зкреслений звіт про фінансовий стан

у мільйонах українських гривень	Прим.	30 вересня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	4	35 787	27 360
Заборогованість банків	5	5 080	-
Кредити та аванси клієнтам	6	58 427	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	7	86 822	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7	67 109	79 299
- за амортизованою собівартістю	7	6 704	14 538
Поточні податкові активи	23	2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30
Інвестиційна нерухомість		3 336	3 340
Активи з права користування	8	1 604	-
Гриміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	9	4 319	3 793
Інші фінансові активи	10	2 332	2 743
Інші активи		9 080	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 308	1 361
Активи, утримувані для продажу		117	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		284 312	278 048
ЗБОБ'ЯЗАННЯ			
Заборогованість перед НБУ	11	8 083	9 817
Заборогованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	12	41	195
Кошти клієнтів	13	221 834	231 055
Емісовані боргові цінні папери		2	2
Едстрочене зобов'язання з податку на прибуток	23	136	136
Інші фінансові зобов'язання	14	1 995	2 247
Зобов'язання орендаря з лізингу	15	1 638	-
Резерви та нефінансові зобов'язання		3 387	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		237 116	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал		206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Резерв переоцінки приміщень	9	679	687
Нерезалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 484)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди		6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(175 106)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		47 196	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		284 312	278 048

Затверджено до випуску та підписано 28 жовтня 2019 року.

 Г. Ю. Самаріна
 В.о. Голови Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід АТ «ПРИВАТБАНК» 2015-2019(9 міс.) рр

ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2016 рік	2015 рік
Процентні доходи	19	33 255	30 640
Процентні витрати	19	(29 364)	(27 861)
Чистий процентний дохід		3 891	2 779
Резерв на знецінення кредитів та авансів клієнтам	9	(154 617)	(3 691)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на знецінення кредитів та авансів клієнтам		(150 726)	(912)
Доходи за виплатами та комісійними	20	10 365	6 660
Витрати за виплатами та комісійними	20	(2 205)	(1 640)
(Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів	27	(23 955)	6 517
(Збитки мінус прибутки) від операцій з іноземною валютою		(206)	(1 615)
(Збитки мінус прибутки) від переоцінки іноземної валюти		(4 266)	(634)
Інші операційні доходи		1 474	247
Прибуток від вибуття або припинення інвестицій в дочірні компанії		630	187
Прибуток від реалізації інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу		1 981	-
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(9 906)	(8 420)
(Збиток)/прибуток до оподаткування		(176 814)	390
Доходи/(витрати) з податку на прибуток	22	576	(152)
Чистий (збиток)/прибуток за рік		(176 238)	238
Інші сукупні доходи/(збитки):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Нереалізований прибуток за інвестиційними цінними паперами, які є в наявності для продажу		769	752
Реалізований прибуток, рекласифікований до прибутку або збитку за інвестиційними цінними паперами, які є в наявності для продажу		(1 981)	-
Ефект на податок на прибуток	22	312	(136)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Резерв переоцінки приміщень	11	351	-
Ефект на податок на прибуток	22	(62)	-
Інші сукупні (витрати)/доходи		(611)	616
ВСЬОГО СУКУПНОГО (ЗБИТКУ)/ДОХОДУ ЗА ПЕРІОД		(176 849)	854
Базисний та скоригований (збиток)/дохід на акцію щодо прибутку, який належить власникам Банку (у гривнях на акцію)	18	(2 230,86)	3,37

Затверджено до випуску та підписано 16 травня 2017 року.

О.В. Шлапак
Голова Правління

 В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи	20	30 754	24 485
Процентні витрати	20	(14 002)	(18 374)
Чистий процентний дохід		16 752	6 111
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(6 089)	(7 379)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		10 663	(1 268)
Доходи за виплатами та комісійними	22	19 590	13 211
Витрати за виплатами та комісійними	22	(4 402)	(3 017)
Прибутки мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів	9	-	3 491
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 983	1 084
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		1 145	(2 501)
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	-
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(3 085)	-
(Збитки)/прибутки від оцінки приміщень та інвестиційної нерухомості		(553)	247
Зменшення корисності нематеріальних активів		-	(1)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(13)	(71)
Зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		-	(99)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(13 988)	(12 194)
Інші доходи		1 457	1 530
Інші витрати		(11)	(15)
Прибуток до оподаткування		12 789	397
Кредит/(витрати) з податку на прибуток	24	9	(19)
Чистий прибуток за рік		12 798	378
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід			
- Нерезалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 872)	(1 000)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(3)	-
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Приміщення:			
- Переоцінка приміщень		2	(20)
- Податковий ефект		(1)	4
Інші сукупні витрати		(1 874)	(1 016)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ/(ВИТРАТ) ЗА РІК		10 924	(638)
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	17,39	0,90

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

 П. Крумханцл
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	9 місяців 2019 року	9 місяців 2018 року
Процентні доходи	16	25 164	21 273
Процентні витрати	16	(10 483)	(10 556)
Чистий процентний дохід		14 681	10 717
Відрахування до резерву на зменшення корисності	17	32	(6 102)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		14 713	4 615
Доходи за виплатами та комісійними	18	17 861	14 788
Витрати за виплатами та комісійними	18	(4 560)	(3 098)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів	19	1 815	1 298
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти	20	5 931	104
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		5	2
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	7	294	(3 740)
Адміністративні та інші операційні витрати	22	(9 895)	(9 949)
Інші доходи		1 258	1 064
Інші прибутки		5	-
Прибуток до оподаткування		27 427	5 084
Кредит з податку на прибуток	23	-	9
Чистий прибуток за рік		27 427	5 093
Інші сукупні доходи(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(166)	(1 278)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(5)	-
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		(6)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Приміщення:			
- Податковий ефект		-	5
Інші сукупні витрати		(177)	(1 273)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА ПЕРІОД		27 250	3 820
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)		37,27	6,92

Затверджено до випуску та підписано 28 жовтня 2019 року.

В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

Розрахунки

Таблиця 2.2

Групування активів АТ «Приватбанк» за групами ліквідності у 2015-2019 (9міс.)
рр.

Поділ активів за групами ліквідності	на дату:					Темп приросту (+/-), %			
	31.12. 2015	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	30.09. 2019	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2019 (9міс) / 2018
Високоліквідні активи	29184	30159	28199	27360	35787	3,3	-6,5	-3,0	30,8
Середньоліквідні активи	189314	32616	38335	50140	58427	-82,8	17,5	30,8	16,5
Слабколіквідні активи	40113	117006	187141	200545	190098	191,7	59,9	7,2	-5,2
Разом активи	258611	179781	253675	278045	284312	-30,5	41,1	9,6	2,3

*складено автором за даними фінансової звітності банку [40]

**високоліквідні активи – грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви; середньоліквідні активи – кредити та аванси клієнтам; слабколіквідні активи – решта статей активів банку (зі звітності банку)

Високоліквідні активи (дані взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2015-2019 роки): - до високоліквідних активів входять Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви і становлять:

- 2015р- 29184 млн.грн.;
- у 2016 -30159 млн.грн. ;
- у 2017 - 27360 млн.грн. ;
- у 2018 - 27360 млн.грн.;
- у 2019 за 9 місяців - 35787 млн.грн.

Темп приросту високоліквідних активів розраховувався як відношення наступного року до попереднього:

- $((2016/2015) * 100\%) - 100\%$ тобто $((30159/29184) * 100) - 100 = +3.3\%$;
- $((2017/2016) * 100\%) - 100\%$ тобто $((28199/30159) * 100) - 100 = -6.5\%$;
- $((2018/2017) * 100\%) - 100\%$ тобто $((27360/28199) * 100) - 100 = -3.0\%$;
- $((2019/2018) * 100\%) - 100\%$ тобто $((35787/27360) * 100) - 100 = +30.8\%$.

Середньоліквідні активи (дані взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2015-2019 роки). До середньоліквідних активів входять Кредити та аванси клієнтам і становлять:

- 2015р- 189314 млн.грн..
- 2016р. -32616 млн.грн..
- 2017р. - 38335 млн.грн.
- 2018р. - 50140 млн.грн..
- 2019р. за 9місяців - 58427 млн.грн..

Темп приросту середньоліквідних активів розраховувався аналогічно темпу приросту високоліквідних активів, як відношення наступного року до попереднього :

$((2016/2015) * 100\%) - 100\%$ тобто $((32616/189314) * 100) - 100 = -82.8 \%$;

Продовження дод. В

$((2017/2016) * 100\%) - 100\%$ тобто $((38335/32616) * 100) - 100 = +17.5 \%$;

$((2018/2017) * 100\%) - 100\%$ тобто $((50140/38335) * 100) - 100 = +30.8 \%$;

$((2019/2018) * 100\%) - 100\%$ тобто $((58427/50140) * 100) - 100 = +16.5 \%$.

Слабколіквідні активи (дані взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2015-2019 роки) розраховано за формулою:

Слабколіквідні активи =

Разом активи - (Високоліквідні атики + Середньоліквідні активи);

У 2015 разом активи становили 258611 млн.грн., отже:

$258611 - (29184 + 189314) = 40113$ млн.грн.;

- у 2016 році $179781 - (30159 + 32616) = 117006$ млн.грн.;

- у 2017 році $253675 - (28199 + 38335) = 187141$ млн.грн.;

- у 2018 році - $278045 - (27360 + 50140) = 200545$ млн.грн.;

- у 2019 за 9 місяців - $284312 - (35787 + 58427) = 190098$ млн.грн.

Темп приросту слабколіквідних активів розраховувався аналогічно темпу приросту високоліквідних та середньоліквідних активів, як відношення наступного року до попереднього:

$((2016/2015) * 100\%) - 100\%$ тобто $((117006/40113) * 100) - 100 = +191.7 \%$;

$((2017/2016) * 100\%) - 100\%$ тобто $((187141/117006) * 100) - 100 = +59.9 \%$;

$((2018/2017) * 100\%) - 100\%$ тобто $((20545/187141) * 100) - 100 = +7.2 \%$;

$((2019/2018) * 100\%) - 100\%$ тобто $((190098/200545) * 100) - 100 = -5.2 \%$.

Разом активи взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2015-2019 роки:

- у 2015 році всього активів було 258611 млн.грн.;

- у 2016 - 179781 млн.грн.; у 2017 - 253675 млн.грн.;

- у 2018 - 278045 млн.грн.;

- у 2019 на 9 місяць - 284312 млн.грн..

Темп приросту слабколіквідних активів розраховувався аналогічно темпу приросту високоліквідних, середньоліквідних та слабколіквідних активів, як відношення наступного року до попереднього:

$((2016/2015) * 100\%) - 100\%$ тобто $((179781/258611) * 100) - 100 = -30.5 \%$;

$((2017/2016) * 100\%) - 100\%$ тобто $((253675/179781) * 100) - 100 = +41.1 \%$;

$((2018/2017) * 100\%) - 100\%$ тобто $((278045/253675) * 100) - 100 = +9.6 \%$;

$((2019/2018) * 100\%) - 100\%$ тобто $((284312/278045) * 100) - 100 = +2.3 \%$.

Таблиця 2.5

Оцінка геп-розривів ліквідності АТ «Приватбанк» за період з 2013 по 2018 рр. [39]

Показники	Значення (млн.грн):					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Активи банку (А), млн.грн	166407	212813	258611	179761	253675	278048
Зобов'язання банку (З), млн.грн	147423	188316	231101	206109	230056	246584
Геп-розрив ліквідності (G = А – З), млн.грн	18984	24497	27510	-26348	23619	31464
Відношення геп-розриву до активів (рівень розриву ліквідності = G / А * 100), %	11,4	11,5	10,6	-14,7	9,3	11,3

*за даними звітності АТ «Приватбанк» [40]

Активи банку за роки 2013-2018 (сума розділу Активи поточного року) взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2013-2018 роки.

Зобов'язання банку за роки 2013-2018 (сума розділу Зобов'язання поточного року) взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2013-2018 роки.

Геп-розрив ліквідності обчислюється за формулою Геп-розрив ліквідності = активи банку - зобов'язання банку, суми активів та зобов'язань банку взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2013-2018 роки.

Геп-розрив ліквідності 2013=166407-147423=18984 млн.грн;

Геп-розрив ліквідності 2014=212813-188316=24497 млн.грн;

Геп-розрив ліквідності 2015=258611-231101=27510 млн.грн;

Геп-розрив ліквідності 2016=179761-206109=-26348 млн.грн;

Геп-розрив ліквідності 2017=253675-230056=23619 млн.грн;

Геп-розрив ліквідності 2018=278048-246584=31464 млн.грн.

Відношення геп-розриву ліквідності обчислюється за формулою Відношення геп-розриву = (активи банку / зобов'язання банку) * 100%, суми активів та зобов'язань банку взято з Окремого звіту про фінансовий стан АТ "Приватбанк" за 2013-2018 роки.

Відношення геп-розриву 2013=(166407/147423)*100%=11.4%;

Відношення геп-розриву 2014=(212813/188316)*100%=11.5%;

Відношення геп-розриву 2015=(258611/231101)*100%=10.6% ;

Відношення геп-розриву 2016=(179761/206109)*100%=-14.7%;

Відношення геп-розриву 2017=(253675/230056)*100%=9.3%;

Відношення геп-розриву 2018=(278048/246584)*100%=11.3%.